

Täysistunto

Perjantai 17.12.2021 klo 10.00—14.55

4.3. Pääluokka 24 Ulkoministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Esitellään ulkoministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 24.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 2 tuntia. — Keskustelu, edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

Keskustelu

10.47 **Ville Vähämäki ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt hallintojaoston... [Hälinää]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, edustaja, vielä sen verran keskeytän, että pyydän todellakin, että täältä salista lähtevät pois ne, joilla on muita asioita toimitettavana, eikä niitä jäädä toimittamaan tänne saliin. — Edustaja Vähämäki jatkaa.

Kiitos, puhemies! Esittelen nyt hallintojaoston puheenjohtajana UM:n hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä.

Pääluokassa 24 on kaksi keskeistä kokonaisuutta: ulkoasiainhallinto ja sen toimintamenot kiinteistömenoihin sekä kansainvälinen kehitysyhteistyö, joka sisältää itse kehitysyhteistyön monissa muodoissaan, kehitysyhteistyön finanssisijoitukset ja Finnfundin pääomittamisen. Käyn nyt nämä lyhyesti läpi muutamine huomioineen.

Koko pääluokan osalta budjetoidaan 33 miljoonaa vähemmän suhteessa kuluvaan vuoteen. Tämä johtuu hallitusohjelman mukaisten lisäysten poistumisesta. Pääluokassa on 12 miljoonaa tulevaisuusinvestointeja ja 6 miljoonaa elpymisvälineen tuloja. Viisumitulot ja muut tulot ovat puolestaan 25 miljoonaa, mutta ne näkyvät tulopuolen osastossa 12.24.

Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään ensi vuodelle 264 miljoonaa, jossa on hieman yli 200 miljoonaa lisäystä kuluvan vuoden budjettiin. Toiminta pohjautuu vahvaan edustustoon. Siihen käytetään 156 miljoonaa. Yksi lähetystö aukaistiin aiemmin, tänä vuonna kaksi uutta, Senegal, Doha, ja ensi vuoden budjetin vajaan 7 miljoonan lisäys mahdollistaa kahden uuden edustuston avaamisen. Näiden sijainnista päätetään myöhemmin, ja näiden jälkeen Suomella on 93 edustustoa.

Valiokunta pitää hyvänä, että valinnassa painotetaan myös sijainneilla tavoiteltavia kaupallisia hyötyjä Suomelle. Myös viennin kannalta potentiaalisten lähetystöjen laajentaminen ja uusien kevyen mallin edustustojen käyttöönottoa kannattaa pohtia. Valiokunta nostaa esille myös sen, että edustustojen ja kiinteistöjen suunnittelun ja kehittämisen yhteydessä täytyy selvittää aina myös mahdollisuudet pohjoismaiseen sekä muiden EU-maiden ja EU-ulkosuhdehallinnon kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Viennin edistämisestä muutama sana. Valiokunta pitää myönteisenä, että viennin edistämiseen tehdään 5 miljoonan lisäys. Tämä mahdollistaa 20 henkilötyövuoden lisäpanostuksen Team Finlandiin. Business Finlandin palveluksessa puolestaan toimii ulkomailla 150—160 henkeä, joista viennin edistämisessä noin 120 henkeä ja loput Invest in Finland ja Visit Finland -toiminnassa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että vientimahdollisuudet hyödynnetään maksimaalisesti, suunnataan niille alueille ja aloille, joilla elvytyksen myötä on eniten kasvua, otetaan mukaan myös pk-yhtiömme ja tähdätään laajoihin hankkeisiin mukaan.

Hallitusohjelman mukaisesti edustustoissa edistetään maahanmuuttoa. Tämän johdosta oleskelulupia käsittelevää henkilöstöä lisätään ja poistetaan lupakäsittelyn pullonkauloja muun muassa New Delhin ja Manilan edustustoissa. Valiokunta pitää myönteisenä, että oleskelulupakäytäntöä nopeutetaan ja selkeytetään ottamalla käyttöön pitkäaikainen kansallinen D-viisumi, jolle annetaan 14 päivän käsittelyaikalupaus.

Kehitysyhteistyöstä:

Kehitysyhteistyön osalta Suomen julkinen kehitysyhteistyö on kokonaisuudessaan 1 274 miljoonaa. Tämä koostuu UM:n, TEM:n, SM:n ja VM:n pääluokkien momenteista. Bktl-osuus ensi vuonna on noin 0,5 ja LDC-osuus puolestaan noin 0,18 bktl:sta. YK-tavoitteet näille tunnetusti ovat 0,7 ja vähiten kehittyneille maille puolestaan 0,2. Tämän pääluokan osalta kehitysyhteistyömomentille esitetään 706 miljoonaa sekä 596 miljoonan sitoumusvaltuudet.

Valiokunta pitää Suomen kehityspolitiikan päättävöitteitä ja valittuja painopistealueita hyvinä. Nostamme esille edelleen hyvin ajankohtaiset ilmiöt: naisten ja tyttöjen aseman vahvistamisen, kehitysmaiden talouden, uudet työpaikat, koulutuksen, toimivan yhteiskunnan ja hyvän hallinnon sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen. Toimiva oikeusvaltio ja hyvä hallinto ovat myös talouden ja työpaikkojen ja sitä kautta hyvinvoinnin vahvistamisen edellytyksiä. Afganistanin osalta todetaan, että kehitysyhteistyö on toistaiseksi keskeytetty mutta apua annetaan muulla tavoin.

Viime vuonna valiokunta totesi, että käsiteltävä kehitysyhteistyömomentti on laaja, ja pidimme välttämättömänä sitä, että eduskunnalle päätöksenteon pohjaksi esitettävä tieto on kyllin yksityiskohtaista. Oikeaan suuntaan mentiin, mutta valiokunta toteaa, että edelleen täytyy tehdä töitä kokonais kuvan selkeämmäksi hahmottamiseksi. Jatkossa kehitysyhteistyömomentteja on syytä avata täsmällisemmin ja temaattisiin painopisteisiin tehtävää jakoa tulee kehittää mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi tavoitteita on selkeytettävä, jotta laatu ja vaikuttavuus mahdollistuvat nykyistä avoimemmin. Käyttötaloustalukko on mietinnössä valiokunnan toteamin muutoksin.

Puhemies! Vielä hetkinen kehitysyhteistyön finanssisijoituksista: Finnfundille 10 miljoonan lisäys. Toiminnan lähtökohta on, että pääoma palautuu edelleen uusiin kehityskohteisiin. Kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin tehdään 130 miljoonan lisäys ja 10 miljoonan sopimusvaltuus, ja tämä on kansantalouden tilinpidon ulkopuolinen eikä lisää valtiontalouden alijäämää.

Puhemies, aivan lopuksi: valiokunta nostaa esille Suomen puheenjohtajuuden Pohjoismaiden neuvostossa vuonna 22, BEACin puheenjohtajuuskauden jatkumisen sekä jäsenyyden YK:n ihmisoikeusneuvostossa. Puheenjohtajuuskausien aikana vaikutusmahdollisuudet tulisi maksimoida.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Haavisto.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

10.53 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän valtiovarainvaliokuntaa, erityisesti edustaja Vähämäkeä, ja ulkoasiainvaliokuntaa vuoden 22 talousarvioesityksen käsittelyssä saaduista huomioista sekä ulkoasiainhallinnolle osoitetusta lisärahoituksesta kansainvälisten järjestöjen tukemiseen ja kehitysyhteistyöhön. Pienetkin lisäykset määrärahoihin ovat erittäin tärkeitä työllemme.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruslinja on vakaa ja ennustettava. Se perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, yhteistoimintaan ja vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään ja kansainväliseen oikeuteen nojautaan monenkeskiseen yhteistyöhön. Suurvaltojen keskinäinen kilpailu johtoasemasta heijastuu myös Euroopan ja Suomen lähialueiden turvallisuuteen. Venäjän pyrkimys hakea merkittävämpää kansainvälistä asemaa vaikuttaa koko Itämeren alueen ja EU:n itäisen naapuruston turvallisuustilanteeseen.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikallaan Suomi tuottaa turvallisuutta, vastaa globaaleihin haasteisiin ja toimii turvallisen ja oikeudenmukaisen maailman puolesta. Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskuntien kehittämiseksi. Näitä arvoja Suomi toteuttaa myös YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä vuosina 22—24 sekä valmistautuessaan Etyjin puheenjohtajuuteen vuonna 25. Arktisen alueen geopoliittinen, ympäristöllinen ja taloudellinen merkitys kasvaa edelleen. Suomi toimii puheenjohtajana Barentsin euroarktisessa neuvostossa kaudella 21—23.

Pohjoismaat säilyvät Suomen lähimpinä yhteistyökumppaneina. Laaja-alainen pohjoismainen yhteistyö on epävakaassa kansainvälisessä toimintaympäristössä entistä tärkeämpää. Suomi toimii ensi vuonna Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana.

Myös kansainväliset yhteistyörakenteet, kuten YK-järjestelmä, kärsivät erilaisista vastakkainasetteluista. Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden puolustaminen ja kehittäminen uusia tarpeita vastaaviksi on entistä tärkeämpää mutta samalla myös vaikeampaa.

Arvoisa Puhemies! Ulkoministeriön toimintamenoihin esitetään 262 miljoonaa euroa.

Kuten valtiovarainvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta toteavat, ei kattavan ja toimivan edustustoverkon tärkeyttä Suomen ja suomalaisten turvallisuudelle ja hyvinvoinnille voi liikaa korostaa. Edustustojen merkitys on keskeinen Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa, heikkojen signaalien välittämisessä kotimaahan, vienninedistämisessä sekä suomalaisten apuna maailmalla.

Vuonna 22 tavoitteena on kahden uuden edustuston avaaminen; avattavien edustustojen sijaintipaikat päätetään myöhemmin. Yhdyn myös valiokuntien näkemykseen siitä, että edustustoverkon kehittämisen ja ylläpitämisen tulee olla pitkäjänteistä toimintaa. Edustustoverkon toimintakyky ja resurssit tulee varmistaa myös seuraavalla vaalikaudella.

Osana hallituksen toimia osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi edustustojen hoitamia maahantuloprosesseja nopeutetaan kasvattamalla oleskelulupia käsittelevää henkilöstöä. Lisäresurssit kohdennetaan niihin edustustoihin, joissa lupahakemusten määrä on kasvanut ja joiden osalta lupakäsittelyn pullonkauloja on tarpeen purkaa nopeasti.

EU:n elpymisvälineen tuloilla valmistellaan vuonna 22 käyttöönotettavaa kansallista pitkäaikaista viisumia, niin sanottua D-viisumia, sekä luodaan digitaalinen Virtual Finland -palvelualusta, joka mahdollistaa integroidut palvelupolut Suomeen tuleville yrityksille, työntekijöille ja opiskelijoille.

Arvoisa puhemies! Suomi jatkaa osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan hallitusohjelman sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon painopisteiden mukaisesti.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Työssä otetaan huomioon myös kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean antamat suositukset.

Rauhanvälitykseen esitetään 4,4 miljoonaa euroa. Tavoitteena on laajentaa suomalaista osallistumista YK:n ja muihin rauhanvälitys- ja dialogiprosesseihin. Toimintaa suunnataan erillishankkeiden rahoittamisesta aktiivisempaan vaikuttamiseen rauhantilan edistämiseksi. Tavoitteena on myös vahvistaa suomalaisten rauhanvälitystoimijoiden verkostomaista toimintatapaa. Samalla jatketaan aktiivista osallistumista kansainväliseen soti-laalliseen ja siviilikriisinhallintaan.

Puhemies! Aivan lopuksi: Suomen kansainvälisten kriisinhallintatehtävien painopisteet ovat Libanonissa, Irakissa ja Ukrainassa, mutta Suomi osallistuu operaatioihin myös muun muassa Afrikassa ja Välimeren alueella. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpito-menoihin esitetään 53,1 miljoonaa euroa ja siviilikriisinhallintaan 18,5 miljoonaa euroa. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Skinnari.

10.58 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia eduskuntaryhmiä yhteistyöstä kehityspoliittikan ylivaalikautisen selonteon työstämisessä. Työ saatiin päätökseen keväällä, ja selonteko on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä. Kiitän myös ulkoasiainvaliokuntaa ja valtiovarainvaliokuntaa työstään ja lausunnoistaan.

Tämä hallitus on panostanut kehitysyhteistyöhön tuntuvasti. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön määrärahaa on lisätty yhteensä 351 miljoonaa euroa vuosille 20—23. Suomen julkisen kehitysyhteistyön arvioidaan olevan kokonaisuudessaan 1,274 miljardia euroa, mikä vastaa noin 0,49 prosentin osuutta bruttokansantulosta. Pidämme tärkeänä kehitysrahoituksen nostamista YK:n tavoitteen mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Olemme jatkaneet parlamentaarista keskustelua siitä, miten kehitysyhteistyörahoituksen nousujohteinen suunta saataisiin pidettyä myös vuonna 23, kun ulkoministeriön hallinnon-alaan kohdistuu 35 miljoonan euron säästö.

Koronaviruspandemian taltuttaminen edellyttää laajaa kansainvälistä rokotuskampanjaa. Myös ulkoasiainvaliokunta kiinnitti tähän huomiota, ja me ulkoministeriössä teemme kaikkemme tämän edistämiseksi. Juuri eilen päätimme 15,2 miljoonan euron tuesta rokoteallianssi Gaville sekä 12,6 miljoonan euron arvoisesta rokotelahjoituksesta. Rokotteiden lahjoittaminen ei hidasta suomalaisten rokottamista.

Hallitus on myös sitoutunut Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen kasvattamiseen. Rahoitus kasvaa tämän hallituskauden loppuun mennessä lähes 90 prosenttia verrattuna edelliseen hallituskauteen. Kehittyville maille kanavoitavaa ilmastorahoitusta on ensi vuodelle budjetoitu 184 miljoonaa euroa — ennätysluku tähän mennessä.

Kuten ulkoasiainvaliokuntakin lausunnossaan toteaa, EU on merkittävä kehityspoliittinen toimija ja rahoittaja ja meille keskeinen toimintaväylä. Olemme uudistetun Team Europe -toimintamallin keskiössä, ja myös Global Gateway -aloite tuo meille huomattavasti uusia mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta nosti lausunnossaan esiin myös Afganistanin tilanteen. Afganistaniin kohdennettu noin 30 miljoonan euron vuosittainen määräraha on jatkuvasti tarkan pohdinnan alla. Asetimme tällä viikolla uuden väliaikaisen toimintalinjauksen, joka mahdollistaa afganistanilaisten siviilien hädän lievittämisen joustavalla ta-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

valla. Suomen tuen toimijoina ovat YK ja kansalaisjärjestöt — sitä ei ohjata Talebanin kautta tai sen tueksi. Eli perinteiseen hallitustenväliseen kehitysyhteistyöhön emme ole palaamassa.

Maailman humanitaariset tarpeet ovat suuremmat kuin koskaan. Hätäavun tarpeessa on noin 240 miljoonaa ihmistä 56 maassa. Humanitääriin tukemme on tänä vuonna 113 miljoonaa euroa, joka on merkittävä osoitus Suomen kansainvälisestä vastuunkannosta.

Arvoisa puhemies! Maailmantalous on kasvanut vauhdilla notkahduksen jälkeen. Siihen liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä, muitakin kuin pandemia. Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen teknologiakamppailu jatkuu, ja protektionismi nostaa laajemminkin päätään. Suomi on kokoaan suurempi rakentaja digipolitiikassa globaalisti. Suomen kaltaiselle viennistä ja tuonnista riippuvaiselle maalle protektionismin lisääntyminen on haitallista. Suomelle on olennaista, ettei EU käänny sisäänpäin vaan säilyy avoimena kaupalle ja investoinneille. Tätä linjaa olemme olleet vahvasti ajamassa niin EU:ssa kuin WTO:ssa.

Suomen osaamiselle on nyt kysyntää maailmalla. Olemme perustaneet uuden nopean toiminnan fast track -vientiryhmän, jonka avulla viemme maaliin suomalaisia ratkaisuja 10—15 vientikohdemarkkinalle. Ulkoministeriössä työskentelee myös Virtual Finland -palvelualustaa, jossa yhdistyvät digitaaliset viranomaispalvelut osajien, yritysten ja investointien houkuttelemiseksi.

Kaiken kaikkiaan ulkoministeriö yhteistyössä Business Finlandin kanssa on vahvistanut omia verkostojaan viime vuosina. Tästä on esimerkkinä 20 uutta vientiryhmään keskittyvää viennin ammattilaista. Olemme myös avaamassa lähetystöt niin Dohaan Qatarissa kuin Dakariin Senegalissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme debattiin. Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja pyytämään V-painiketta käyttäen puheenvuoroa. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Niikko.

11.04 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Budjettikäsittelyn yhteydessä on hyvä todeta se tosiasia, että maailma on muuttunut ja muuttumassa kovaa vauhtia. Suomen asema on sama ja pysyy samana, mutta meidän pitää pystyä reagoimaan muuttuvan maailman tilanteisiin nopeasti. Pidän hyvänä sitä, että Suomessa pidetään huolta edustustojen määrästä ja niitä avataan lisää. Edustustojen avaamisessa tulisi kuitenkin suunnata katse juuri niihin maihin, joihin meidän täytyy panostaa enemmän.

Tässä tilanteessa, kun uhkakuvat tulevat monesti myös muualta kuin lähinaapurista, kuten esimerkiksi siirtolaiskriisi, ilmastonmuutos, kansainvälinen terrorismi ja muu humanitaarinen hätä, niin meidän pitäisi olla joustavia ja ketteriä toimimaan nopeasti. Ja kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: millaista uutta pohdintaa ministeriössä on sen osalta, että me pystymme vastaamaan nopeasti [Puhemies koputtaa] näihin uusiin uhkiin, joita on syntynyt meidän ympärillemme?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tuomioja.

11.05 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Vielä pyydän laittamaan mikrofonin päälle.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Yritän! [Naurua] No niin, nyt se toimii, kiitos. — Arvoisa puhemies! Samalla kun kiitän hallitusta ja ministereitä hyvästä yhteistyöstä eduskunnan kanssa ja ulkoasiainvaliokunnan kanssa, niin nostan esiin vain kaksi asiaa.

Afganistanin kokemukset ovat asia, joka on paljon puhuttanut myös meitä valiokunnassa, ja olemme yhtyneet siihen, että olemme antaneet toimeksiannon Ulkopoliittiselle instituutille laajan analyysin tekemisestä. Tietenkin tulemme käyttämään sitä, mitä puolustusministeriössä ja muuallakin tehdään, mutta tässä on nyt kysymys erittäin suurista muutoksista ja mullistuksista, jotka vaikuttavat meidän kriisinhallintapolitiikkaan ja koko läntisen yhteisönkin toimintaan maailmassa.

Toinen asia koskee rokotteita, ja toivoisin, että Suomikin olisi valmiimpi tukemaan pyrkimystä rokotteiden patenttisuojan purkamiseen, koska niin kauan kuin yksikään maa ei ole turvassa tältä pandemialta, niin emme mekään ole turvassa, ja tämä olisi tapa, jolla tätä voitaisiin edistää. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virolainen.

11.06 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun me vastaamme globaaleihin haasteisiin, siinä yksi olennainen tekijä on vaikuttava kehityspolitiikka. Meillä on ollut tämä parlamentaarinen työryhmä, ja, ministeri Skinnari, viittasitte siihen, että keskustelut ovat jatkuneet, jotta pääsisimme tähän 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta -tavoitteeseen. En viittaa suoraan, että sillä olisi vaikutusta, kun pyrimme YK:n turvallisuusneuvostoon, mutta sillä varmasti voi olla joku signaali vaikutus. Senpä takia kysyn jälleen kerran teiltä: milloin tämä parlamentaarinen työryhmä tai ne parlamentaariset keskustelut tulevat sellaiseen vaiheeseen, että meillä olisi realistista saada aikaan se polku, on se sitten kaksi vaalikautta tai kolme vaalikautta? Tämä vaalikausi on jo kohta päätöksessä, ja vielääkään ei näy minkään näköisiä merkkejä siitä, että tuo tiekartta todellakin olisi valmistumassa. [Sebastian Tynkkynen: Eikä tule!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vanhanen.

11.07 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeisen viikon uutisointi kertoo siitä, että ensi vuonna perinteisen diplomatian tarve tulee kasvamaan selvästi. Venäjän ehdotus tai vaatimus siitä, että sen ja Nato-maiden kesken laadittaisiin kansainvälinen sopimus, joka rajoittaisi puolustusliiton laajentumista itään päin, faktisesti tarkoittaa sitä, että osa itsenäisistä valtioista menettäisi faktisesti suvereenin mahdollisuuden tehdä omia turvallisuuspoliittisia ratkaisujaan. Tämä on, voi sanoa, tällä vuosisadalla ainutlaatuinen vaatimus, pyrkimys paluuseen etupiiripolitiikkaan, sen ajattelun tuomiseen. Tämän tilanteen hoitaminen vaatii nyt kärsivällisyyttä ja aiheuttaa, voi sanoa, perinteisen diplomatian tarvetta nyt laajalla rintamalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

11.08 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokratian taantumista tapahtuu maailman suurissa valtioissa, kuten Brasiliassa ja Intiassa. Hauraissa uusissa demokratioissa on koettu myös vakavia käännteitä, esimerkiksi Myanmarissa helmikuus-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

sa 21 tapahtunut sotilasvallankaappaus ja Tunisiassa presidentin viimeaikaiset toimet, joilla parlamentin toiminta jäädytettiin.

Kansainvälinen demokratiajärjestö International IDEAn tänä vuonna julkaisema The Global State of Democracy -tutkimus kertoo, että autoritäärisen suuntaan liikkuvien valtioiden lukumäärä on ylittänyt demokraattiseen suuntaan kehittyvien valtioiden määrän ensimmäistä kertaa 30 vuoteen. Koronapandemia-aikana myös monet demokraattisesti valitut hallitukset ja vakiintuneet demokratiat ovat ottaneet käyttöönsä autoritäärisiä menetelmiä. Huomattavaa on, että myös EU:n jäsenmaissa Unkarissa, Puolassa, Sloveniassa on nähty samoja merkkejä. Enemmin kuin kysyn, toivon Suomelta vahvaa demokratian puolustajan roolia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

11.10 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskityn tässä nyt vientiin ja kehitysapuun yhdessä eli Finnfundin toimiin.

Onhan meillä tietysti paremmin selvillä nyt kuin vaikkapa 15 tai 20 vuotta sitten — kun vietiin johonkin traktoreita ja koetettiin sitten sitä kautta tukea kehitystä — että näissä vientiponnistuksissa huomioidaan myös globaalisti vihreä siirtymä ja erityisesti perusinfraan rakentaminen sinne, mihinkä me rahaa laitamme. Ja kyllä, kaikesta uuden kehittämisen rakentamisesta myös sinne kehitysmailhin tulee referenssejä suomalaiselle teollisuudella, mikä pitää uskaltaa nähdä myös osana meidän omaa kannattavaa liiketoimintaa. [Mikko Savola: Viisasta puhetta!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Biaudet.

11.11 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! EU:n ihmisoikeusedustaja Eamon Gilmore kävi ihmisoikeusasiain neuvottelukunnan kokouksessa, virtuaalisesti toki, mutta kuitenkin, puhumassa ihmisoikeuksista, ja tietenkin me olemme tosi ylpeitä siitä, että Suomen ulkopoliittikka on niin ihmisoikeusperustaista, ja olemme pyrkineet pohtimaan sitä, mitä se käytännössä tarkoittaa.

Eamon Gilmore sanoi minun mielestäni viisaasti: hän sanoi, että monesti on niin, että voimme myös ehkä oppia muilta — että emme ehkä aina ole niitä kaikkein parhaimpia. Hän puhui silloin pakolaisten ja siirtolaisten kohtelusta maailmassa. Meillä Suomessa helposti ajatellaan, että tämä on joku tällainen hallinnollinen sisäministeriön asia, mutta tokihan se ei ole vain sitä, koska maailmassa on niin iso haaste suojella ihmisiä siinä tilanteessa, kun he johtuvat jostain syystä lähtemään maista.

Ja kysyisinkin: Esimerkiksi Kolumbiaan on vastaanotettu miljoonia ihmisiä, [Puhemies koputtaa] jotka ovat saaneet työoikeuksia ja niin edelleen. Millä tavalla me pystymme nyt parempaan tässä [Puhemies koputtaa] Afganistanin tilanteessa, esimerkiksi Suomen kohdalta puolustamaan ihmisoikeuspuolustajia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Aika. — Edustaja Laukkanen.

11.12 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ulkoministeriössä tapahtuu nyt hyviä asioita. Siellä on tekemisen meininki. Viennin edistämisen

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

tärkeyden merkitys on nostettu työpöydälle. Se alkaa tuottaa myös tulosta, ja siihen lisätään varoja.

Myös kehitysyhteistyön rahoitusta on vahvistettu erityisesti kansalaisjärjestöjen osalta. Se, että järjestöjen toimintaa pyritään tukemaan, on ollut tämän hallituksen selkeä strateginen valinta.

Myös kansainvälinen vastuu tunnistetaan ja sitä hoidetaan. Edustustojen hyvä hoitaminen on sekin myös Suomi-kuvan vahvistamista. Näitä kehitetään ja myös rahoitusta on lisättävä, niin kuin valiokuntakin täällä toteaa.

Oikeastaan haluaisin vain sanoa, että hyvää joulua sinne ulkoministeriöön, terveisiä. Siellä on aivan huikea porukka, joka tekee hartiavoimin töitä, ja myös molemmat ministerit ovat antaneet sille loistavan panoksen. — Hyvää joulua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

11.13 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jäin tässä miettimään, onko meille tullut vähän turhan kova vimma edustustojen lisäämiseen, koska ulkoministeri perusteli niiden lisäämistä sillä, että matkailijoita autetaan. Eivätkö matkailijat saa enää apua muiden EU-maiden tai Pohjoismaiden lähetystöistä?

Kyllä kuitenkin siitä, että lähetystöjen tai suurlähettiläiden määrää lisätään koko ajan, tulee sellainen kuva kuin eletäisiin jotain niin suurta nousukautta, että tulisi vain jonnekin rahaa tunkea. En haluaisi kuulostaa tässä mitenkään ilkeältä, mutta en tiedä, pitääkö niitä olla ihan joka maailmankolkassa, kun resursseja tulisi ehkä keskittää sinne, missä ne merkitsevät. Qatar voikin olla meille viennin edistämisen kannalta keskeinen alue, mutta toisaalta nämä naapurimaiden lähettiläät ovat aika hyvin pystyneet yleensä hoitamaan koko alueen asiaa. Senegalista sen sijaan en ole ehkä niinkään varma.

Kysyisin, kun päätetään, että uusia edustustoja [Puhemies koputtaa] tehdään ilman, että on edes tietoa siitä, minne ne tulisivat: [Puhemies koputtaa] eikö teillä, ulkoministeri, ole siis minkäänlaista käsitystä siitä, minne te näitä perustatte, kun päätätte perustaa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

11.14 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksessa valmistellaan sitä, että noin 3 000:lle laittomasti maassa olevalle turvapaikanhakijalle annettaisiin kertaratkaisuna oleskelulupa Suomeen. Ministeri Mikkosen mukaan ei valmistella, vaan asiaa selvitetään. Moni voisi olla sitä mieltä, että asian selvittäminen on osa asian valmistelua.

Ministeri Haavisto, olette sanonut ja kertonut eduskunnalle, että Suomi kaikessa kansakäymisessään Irakin kanssa on pyrkinyt siihen, että Irak kansainvälisen oikeuden mukaisesti ottaisi vastaan palautettavat omat kansalaisensa. Tässä me emme ole onnistuneet. Euroopan unionilla on paljon vahvemmat muskelit kuin Suomella — esimerkiksi taloudellisessa suhteessa. Kysyn teiltä: miten unionin pöydissä on tätä asiaa käsitelty?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskinen.

11.15 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viennin edistämisestä tässä on jo pari puhujaa antanut kannustavia sanoja. Nyt näyttää siltä, että on oikea

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

ote saada ulkoasiainhallinto ja viennin edistäminen sekä elinkeinoelämä yhteiseen veneeseen, ja kannustan jatkamaan tuota tietä eteenpäin. Menneinä vuosina on tehty melkoisia harha-askelia juuri siinä, että irrotettiin tämmöiset toimivat tavat edistää vientiä erilaisissa organisaatiomuutoksissa, ja nyt on syytä tosiaan mennä jämäkästi eteenpäin.

Toiseksi tästä rokotteiden saatavuuden varmistamisesta ympäri maailman. Siitä jo edustaja Tuomioja mainitsi. Pahoin pelkään, että Suomi on nyt väärässä kelkassa Maailman kauppajärjestössä WTO:ssa käytävässä keskustelussa siitä, että patenttisuoja avattaisiin, jotta pystyttäisiin nopeammin saamaan massiivinen tuotanto käyntiin eri mantereilla. [Puhemies koputtaa] Tässä olisi korkea aika tarkistaa, [Puhemies koputtaa] ettei historia tule tuomitsemaan sitten tätä linjaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

11.17 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tähän työperäiseen maahanmuuttoon nyt kiinnitetään huomiota. Tässä on vakavia pullonkauloja, ja yrityksillä on valtavaa tarvetta saada osaavaa työvoimaa. Esimerkiksi omassa kotimaakunnassani Etelä-Pohjanmaalla, missä työllisyysaste on Suomen suurimpia, yritykset oikeasti painivat sen tosiasian kanssa, että saataisiin osaavaa työvoimaa yrityksiin: hitsareita, metallialan työntekijöitä, hyvin monipuolisesti yrityksillä on näistä pula.

Kysyisinkin nyt tästä D-viisumin käyttöönnotosta ja näitten pullonkaulojen purkamisesta: mitkä odotukset aikataulullisesti ulkoministerillä on tämän suhteen? Olkoon tämä kysymys ministeri Haavistolle. Ja ministeri Skinnarilta sitten kysyisin: kuinka me saataisiin maakunnat entistä paremmin yhteistyöhön ulkoministeriön kanssa, että voitaisiin yhteistyössä näitä pullonkauloja purkaa ja ohjata yrityksiä oikeitten rahahanojen ääreen ja myöskin sitä osaamista sinne, [Puhemies koputtaa] että sekä työvoimaa saataisiin että päästäisiin kansainvälistymään?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hyrkkö.

11.18 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kansainvälisessä politiikassa myllertää, niin Suomen vakaalle ja ihmisoikeusperustaiselle ulkopolitiikalle on todella suuri tarve. Onkin tervetullutta, että Suomen läsnäolo maailmalla vahvistuu muun muassa uusien edustustojen, erilaisten puheenjohtajuuksien ja rauhantyönkin kautta.

Meidän kädenjälkemme näkyy myös monien järjestöjen korvaamattoman työn kautta, ja haluan kiittää erityisesti tuesta UN Womenille ja UNFPAlle tyttöjen ja naisten oikeuksien puolesta sekä tyttöjen ja naisten terveyden puolesta. Sille työlle on suurempi tarve kuin ehkä koskaan aikaisemmin.

Yksittäisenä nostona kiitokset siitä, että Afganistanissa toimivien äitiys- ja lisääntymisklinikoiden toiminta saatiin turvattua. Jätimme tästä kirjallisen kysymyksen hiljattain, ja on hienoa, että päätös asiasta syntyi. Sillä on valtava merkitys monien tyttöjen ja naisten hengen ja terveyden kannalta. Ylipäänsä terveyspolitiikka on kiinteä osa ulkopolitiikkaa nykyään, ja yhdyn tässä [Puhemies koputtaa] myös edustaja Tuomiojan ajatuksiin tästä rokotteiden patenttisuojusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

11.19 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä jatkaisin edustaja Vanhasen kysymyksistä. Hän pohdiskeli tätä haasteellista tilannetta Euroopan turvajärjestelmässä. Meillä Suomessa, pienellä maalla ei ole varaa muuhun kuin siihen, eli kansalliseen konsensukseen, mikä liittyy ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, ja se pohjautuu tietysti yhteistyövaraiseen turvallisuusajatteluun ja vakauspolitiikkaan.

Etyj-järjestö on nojautunut myöskin tähän laajaan turvallisuuskäsitteeseen ja näihin luottamusta lisääviin toimiin, mutta me tiedämme hyvin, että järjestö on monella tavalla haasteellisessa tilanteessa, jopa tietyiltä osin rapautunut. Onneksi olkoon Suomelle joka tapauksessa! Olemme aloitteellisia olleet siinä, että Etyjin puheenjohtajuus 2025 tulee, kun Etyk-prosessista on 50 vuotta kulunut. Tasavallan presidentti on nostanut esille kysymyksen ”Helsingin hengestä”. Kysyisin ulkoministeriltä, miten te arvioitte tätä ajatusta: missä mielessä tällä hetkellä me tarvitsisimme tätä Helsingin henkeä tähän eurooppalaiseen keskusteluun?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

11.20 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo HX-hanke, 64:n F35-hävittäjän hankinta, vahvistaa teollista yhteistyötä, 6 000 henkilötyövuotta: Patria, Insta ja monet, monet muut suomalaiset, Suomessa toimivat yritykset. Meillä on tätä korkeaa osaamista paljon, korkeaa huipputeknologiaa, mutta nyt meillä on, arvoisat ministerit, ollut ongelmia näiden vientilupien kanssa. Alan mukaan linja on nykyhallituksen aikana tiukentunut, tiukentunut myös niihin maihin, joissa ihmisoikeustilanne ei ole huonontunut. Ala on kertonut, että yhden vuoden aikana Suomesta on menetetty ulkomaankauppaa jopa 700 miljoonaa euroa. Nyt kysyisin, näettekö te, arvoisat ministerit, ongelmana tämän muuta EU:ta tiukemman linjan ja näettekö sen vaaran, että tämä huippuosaaminen ja nämä yritykset ulosliputtavat tämän osaamisen Suomesta [Puhemies koputtaa] johonkin muuhun EU-maahan, joka toimii toisella tavalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vähämäki.

11.21 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Jatkan hiukan edustaja Myllykosken ja myöskin edustaja Tavion pohdintoja sekä viennin edistämisestä että kehitysyhteistyön teosta. Viennin kannalta kannattaisi kai keskittyä niihin potentiaalisimpiin kohteisiin ja lähetystöihin, ja mahdollisesti tehdä niihin laajennuksia, mutta sitten on myöskin kevyen mallin mukaisia edustustoja ja yhteistyötä muiden maiden kanssa, mikä lienee hyvä tapa viedä asiaa, vientiä eteenpäin.

Kehitysyhteistyön osalta kannattaisi selkeyttää tavoitteita, kuten mietinnössä todetaan, jotta saadaan myöskin sitä laatua ja vaikuttavuutta. Kehitysyhteistyömomentin aukaiseminen voisi olla hyvä tapa, jotta löydetään niitä temaattisia painotuksia. Sitten aivan lopuksi tästä ”Helsingin hengestä”. Se kai on sitä optimismin henkeä kaiken pandemian ja valtavien muutosten keskellä. Siihen kai myöskin täällä salissa halutaan painotuksia viedä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

11.23 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoteen katsominen tuntuu hankalalta, koska ulkopoliittisesti maailma on melkoisessa myllerrykses-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

sä. Ensi viikko voi olla globaalisti hyvin erilainen kuin tämä viikko on. Maailmaa uhkaa niin pandemia, luonnonkatastrofit kuin myös sotilaalliset uhat. Se haastaa myös Suomea. Tuntuu, että menemme maailmassa vauhdilla takapakkia. Ensimmäistä kertaa 30 vuoteen köyhyys lisääntyy, tyttöjen asema heikkenee, koulunkäynti vähenee, 240 miljoonaa ihmistä on humanitäärisen kriisin keskellä. Se tulee lisäämään pakolaisuutta. Arviolta Afganistanista tulee lähtemään liikkeelle 2—3 miljoonaa pakolaista.

Arvoisat ministerit, en haluaisi olla pessimisti, ehkä olen inhorealisti, mutta olemmeko riittävästi varautuneet tähän maailman myllerrykseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

11.24 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on Etyjin puheenjohtajamaa vuonna 2025, ja tämä on erittäin hyvä uutinen Suomelle. Tasavallan presidentti Niinistö on kaavaillut myöskin Etyk-huippukokousta vuodelle 2025. Kysyisin teiltä, ulkoministeri: onko tätä asiaa edistetty ulkoministeriössä, vai onko tämä ainoastaan meidän tasavallan presidentin esittämä hanke?

Teille, ulkomaankauppaministeri, esittäisin kysymyksen siitä, että millä tavalla vientiä ja kauppaa edistetään Keski-Aasian maihin. Itselläni on se käsitys, että siellä on useita maita, esimerkiksi Tadžikistan, Uzbekistan ja Kazakstan, joissa olisi Suomelle hyviä vientimahdollisuuksia. Ne ovat alueita, jotka ovat ilmastonmuutoksen kohteena. Siellä tarvitaan lämmitykseen, vesiosaamiseen, infraan, terveydenhuoltoon liittyvää osaamista, jota Suomessa olisi tarjota. Millä tavalla hoidamme tämän kolkan maailmasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa annan ministereille puheenvuorot: ministeri Skinnari 3 minuuttia ja ministeri Haavisto 4 minuuttia. — Ministeri Skinnari, voitte aloittaa.

11.25 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä, arvoisat edustajat. Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikko aloitti tietysti, että miten vastaamme uusiin ughiin ja haasteisiin, ja tähän varmasti yhdessä ulkoministerin kanssa tänään keskitymme. Tämä koskettaa laajasti ulkopoliittikkaa mutta samalla kauppaa ja kehityspoliittikkaa sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Edustaja Tuomioja kertoi tästä laajasta Afganistan-analyysistä ja sen tarpeesta. Kiitos siitä yhteistyöstä, koska se on erittäin tärkeää, että me luomme tilannekuvaa ja yhdessä haemme ratkaisuja.

Käyttäisin tässä, arvoisa puhemies, nyt hieman aikaa tähän rokotekokonaisuuteen ja tähän TRIPS-erivapausaloitteeseen, koska tämä on niin monessa puheenvuorossa noussut esille. Euroopan unionin ja Suomen kannan mukaan nämä teolliset tekijänoikeudet ovat osa ratkaisua, ei ongelmaa. Ei ole esitetty näyttöä siitä, että TRIPS-sopimus olisi rokote-tuotannon laajentamisen tiellä, koska tämä rokotetuotanto vaatii erittäin paljon osaamista, logistiikkaa, tuotanto-olosuhteita ja raaka-aineita, eli se on hyvin vaativa kokonaisuus. Me nähdään nyt jo, että Afrikassa rokotteita jää käyttämättä, Intia on vähentänyt tuotantoa, tilauksia ei ole riittävästi, ja Etelä-Afrikallekin tämä on ollut mielestäni enemmän teollisuuspolitiikkaa kuin koronan ratkaisemista. Eli kaiken kaikkiaan meillä on nyt 12 miljardia annosta rokotteita tämän vuoden lopussa, ensi vuonna 20—30 miljardia, ja siinä mielessä

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

tämä IPR-oikeuksien murtaminen nyt voisi tuoda haitallisia sivuvaikutuksia uusien varianttien vastaiseen työhön ja uusiin pandemioihin varautumiseen.

Tähän halusin, puhemies, vähän käyttää aikaa, koska EU ja Suomi ovat olleet valmiita neuvottelemaan Yhdysvaltojen, Norjan, Uuden-Seelannin ja Australian kanssa, mutta mitään konkreettista esitystä heiltä ei ole tullut. Itse kävin vielä Washingtonissa tätä varten neuvottelemassa. Näin tämä rokote-, tekijänoikeuskokonaisuus — ongelmasta olen yhtä mieltä, en aina ratkaisuista.

Edustaja Hopsu: demokratian puolustaminen, Oikeusvaltiokeskus. — Se on aivan ainutlaatuinen kansainvälinen ratkaisu, mitä yhdessä Helsingin yliopistossa käynnistämme, ja odotamme siltä erittäin paljon.

Edustaja Myllykoski: kehitysyhteistyön ja viennin suhde, yhteistyön kehittäminen, perusinfra ja vihreän siirtymän rakentaminen. — Euroopan unionin uusi Global Gateway on juuri tällainen valtava uusi alusta ja samalla vastaus Kiinan aloitteellisuuteen, aggressiivisuuteen. Euroopan unioni ei, eikä Suomikaan, halua, että syntyy tyhjiöitä, joita ei oikeilla arvoilla täytettäisi. [Puhemies koputtaa]

Edustaja Biaudet: miten voimme puolustaa ihmisoikeuksia, Afganistan. — Olemme juuri tehneet linjauksia tähän liittyen.

Arvoisa puhemies! Ilmeisesti aikataulusyistä lopetan tähän.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja sitten ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

11.28 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Täällä on erinomaisia kysymyksiä. — Ensin edustaja Niikolle edustustoista ja joustavuudesta: Ensinnäkin kiitos kaikesta tuesta uusien edustustojen perustamiseen. Se muodostaa kuitenkin sen perusinfrastruktuurin ulkoministeriössä, että on näitä kiinteitä edustustoja, ja ollaan voitu tänä vuonna tosiaan Qatarin ja Senegaliin nämä lähetystöt avata — erittäin tärkeä ja hyvin ajoitettu myöskin tämä Qatar ajatellen Afganistanin tilannetta ja muuta maailman tilannetta. Tämän joustavuuden osalta: Tämä oikeastaan hoituu mielestäni ennen kaikkea hyvien henkilösuhteiden kautta näissä tilanteissa, joissa nopeasti pitää reagoida. Eli Suomi pystyy ottamaan kontakteja nopeasti tietysti EU-johtajiin ja muihin maailman johtajiin. Ollaan nähty presidentin aktiivinen toiminta tässä, ja esimerkiksi Afganistanin kriisin osalta meillä oli erittäin tiivis pohjoismainen yhteistyö koko kriisin ajan. Näyttää siltä, että kun tilanteet tiivistyvät, niin tällaista yhteistyötä tarvitaan enemmän.

Edustaja Tuomioja viittasi näiden Afganistanin kokemusten selvittämiseen, ja näitä selvityksiä on nyt tulossa sekä EU:n päässä että Naton päässä, sitten ulkoministeriö yhteistyössä puolustusministeriön kanssa on tekemässä omaansa, ja on hyvä, että tulee myös tällaisia riippumattomia selvityksiä koko siltä jaksolta, joka ollaan Afganistanissa oltu.

Edustaja Vanhanen totesi tämän perinteisen diplomatian tarpeen, ja monet täällä viittasivat myös tulevaan Etyj-kokoukseen. Se on oikeastaan yksi osa sitä perinteistä diplomaattia, jota näinä päivinä voidaan harjoittaa, pitää tätä Etyj-yhtenäisyyttä ja Etyj-alueen tiedonvaihtoa yllä.

Täällä kysyttiin myöskin tästä Helsingin hengestä ja presidentti Niinistön aloitteesta sen suhteen. Sehän on tavattoman hyvä aloite, että saataisiin tällainen aito keskusteluhenki Euroopassa aikaan, nimenomaan valtionpäämiestasolla. Vuosi 25 on vielä ehkä sen verran etäällä, kun tässä tulee eri maissa vaaleja, johtajien vaihdoksia ja tämäntyyppisiä, ja tietysti toteutuminen riippuu sitten myöskin näistä, miten hyvässä hengessä vuonna 25 voidaan

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

tavata — mutta ulkoministeriössä on aloitettu tämä pohjustustyö totta kai vuotta 25 varten. Haluamme puhalttaa henkeä vähän tähän Etyjiin, ainakin näiden jäätyneiden konfliktien osalta, joita Etyj-alueella tälläkin hetkellä on.

Edustaja Biaudet kiinnitti huomiota tärkeisiin ihmisoikeuskysymyksiin. Kun mainitsitte Venezuelan ja Kolumbiaan tulleet pakolaiset, on hyvä muistaa, että Eurooppaan tulneiden pakolaisten suuri määrä tulee tuolta Latinalaisen Amerikan puolelta ja meillä on paljon paperittomia ihmisiä Espanjassa ja näin poispäin. Kun olemme EU-alueella, on hyvä muistaa, että se Latinalaisen Amerikan kuorma ja nämä epädemokraattiset hallinnot myöskin kuormittavat EU:ta vahvasti.

Edustaja Zyskowicz kysyi, miten EU-päässä ollaan pystytty hoitamaan tätä Irak-asiaa: Samalla tavalla ollaan EU-pöydissä nostettu Irak-asia esille. Ehkä semmoinen pieni hopeareunus pilvessä on, että tässä Valko-Venäjä-kysymyksessä Irak on aktivoitunut ja ottanut omia kansalaisiaan takaisin, ja nämä palautuslennot on saatu järjestettyä. Että kyllä tämä dialogi niiltä osin on toiminut. Irak usein vetoaa siihen, että heillä odottaa, tietojeni mukaan, noin 50 000 ihmistä Syyrian puolella, jotka pitäisi sinne palauttaa, ja tietysti kun puhutaan näistä ihmismääristä, ne ovat aika suuria määriä.

Edustaja Savola kysyi D-viisumin käyttöönnotosta: Itse ainakin odotan, että se auttaisi nimenomaan asiantuntijoiden ja startup-osaajien ja muiden saamisessa Suomeen nopeasti ja että tulisi se D-viisumin toinen vaihe, joka sitten voisi auttaa opiskelijoita ja muitakin. [Mikko Savola: Se on tärkeä!] Tämä valmistelu, tiedän, on menossa tuolla sisäministeriön puolella, ja sitä on hyvä kannustaa.

Aivan lopuksi: Edustaja Heinonen kysyi näistä asevientikysymyksistä. Minulla ei ole sitä käsitystä, että Suomi olisi Euroopan tiukin näissä, mutta näistä puhutaan nyt paljon myöskin eurooppalaisten maiden kesken, koska esimerkiksi Saksan hallitusohjelmassa haluttaisiin eurooppalaisia standardeja näihin, ja niitä voisi kyllä lämpimästi kannattaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

11.33 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hopsu puhui täällä hyvin demokratian haasteista tässä ajassa, ja kieltämättä nämä koronarajoitukset ja se, miten eri ihmiset ovat kuplautuneet tämän koronan ympärille eri näkökulmille, ovat aiheuttaneet kyllä sellaisia sisäisiä jännitteitä länsimaissa, joita ei ole aikoihin nähty. Yhdysvalloissa tietysti on tämä kulttuurisota vielä omanaan käynnissä, ja epäilen kyllä, että myös näissä autoritäärisesti johdetuissa valtioissa kuplii erittäin voimakkaasti siellä valtioiden sisällä. Oletan, että myös Venäjällä tämä on yksi asia. Ja oikeastaan kysymykseni kuuluukin, onko tässä nyt käymässä niin, että nämä sisäiset jännitteet ovat nousseet niin merkittäviksi, että niistä uhkaa sitten tulla myös ulkoisia jännitteitä ja me tarvitaan sitten entistä vahvemmin tätä diplomatiaa, mihin edustaja Vanhanen viittasi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

11.34 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Särähti korvaan tuo edustaja Tavion puheenvuoro noista edustustoverkoista, mutta käsittääkseni teilläkin on meidän kanssamme yhteinen linja, että edustustoverkkoa pitää laajentaa ja vahvis-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

taa ja huolehtia siitä kuitenkin laajemminkin, ainakin mitä olen muuten teidän kannanottojanne seurannut. Toivottavasti oppositio voi tukea hallitusta tällä linjalla jatkossakin.

Kysymykseni koskee, ministeri, kriisinhallintaa nyt, kun entistä enemmän on tehty suunnitelmia ja myös parlamentaarinen komitea on ottanut kantaa siihen, jos osallistumista Afrikassa lisättäisiin. Miten te koette ja näette, millä tavalla tämä tulee vaikuttamaan kustannuksiin, ennen kaikkea tietysti... — no, molemmissa, sekä sotilaallisesti että siviilikriisinhallinnan puolella — ja mikä on Suomen ulkopoliittinen rooli silloin Afrikassa, jos osallistumme jatkossa entistä enemmän siellä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hassi.

11.35 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan hieman jatkaa tätä keskustelua koronarokotteista. Ymmärrän oikein hyvin, että rokotevalmistajayhtiöiden intressissä ei ole minkäänlainen lipsuminen patenttisuojasta. Aids-, hiv-lääkkeiden osaltahan tämä on tehty jo vuosia sitten nimenomaan kansanterveysyistä. Korona ei mielestäni ole vähäisempi kansanterveysongelma. Tietysti saattaa olla muitakin vaihtoehtoja. Kun nyt kuitenkin otetaan huomioon se, että nämä yhtiöt ovat saaneet erittäin suuren määrän julkista rahaa myös EU:lta näiden rokotteiden kehittämiseen, niin siitä julkisesta rahasta mielestäni pitäisi seurata jotakin. Varmasti on niin, että valmistusteknologia on erittäin vaativaa, 70 miinusasteessa säilyttäminen on vaativaa ja niin pois päin. Mutta tämän julkisen tuen ehtona voisivat olla [Puhemies koputtaa] esimerkiksi tietyt velvoitteet jakelusta myös köyhissä maissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

11.36 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tähän Irak-asiaan ja palautussopimukseen. Kannustan jatkamaan neuvotteluja. Suhteutan vähän tähän Suomen tilanteeseen ja historiaan. Me otettiin Karjalasta 420 000 evakkoa. Itse olen Karjalasta juuriltani. Se oli silloisesta väkiluvusta 11 prosenttia, oman maan kansalaisia. Irak saa kansainvälistä apua. Suomelle Marshall-apu ei kelvannut poliittista syistä. On aika erikoista, että kansainvälinen apu myös Suomesta kelpaa Irakille, mutta oman maan kansalaiset eivät kelpaa.

Nyt kun olette asiaa pitäneet esillä ja hyviä signaaleja on tullut myös sieltä Valko-Venäjän suunnalta, niin minkälaista vastaanottoa diplomaatit, ministerikolleganne tai vastaavat tahot Irakin suunnalta antavat teille? Onko kysymys kulttuurieroista ja neuvottelukulttuurieroista irakilaiden ja suomalaisten välillä? Kannustan jatkamaan kuitenkin ponnisteluja. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja al-Tae.

11.37 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entisen ulkoministerin Alexander Stubbin tapaan minulla on kolme pointtia:

Ensimmäinen. Koulutus ja cleantech ovat viennin edistämisen näkökulmasta ihan ykkösiä, koska meidän edustustoverkoston kyselyssä on tullut esiin juuri tämä, että koulutusvienti on se, mitä maailmalla meiltä halutaan, ja minusta siihen fokuksituminen on parasta

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

demokratiatyötä, mitä Suomi voi tehdä maailmalla, ja se on tietenkin ihan oikeita euroja tänne Suomeen suuntaan.

Toinen asia on tämä rokotuskattavuuskysymys Afrikassa. Se on noin 6—10 prosenttia tällä hetkellä. Niin kauan kuin se Afrikassa on matala, on hyvin todennäköistä, että me saamme muunnoksia sekä Afrikasta että muualta maailmasta. Tässä kohtaa Suomella voisi nyt olla roolia tuoda esiin nimenomaan sitä, että myöskin meidän talouden ja Euroopan talouden näkökulmasta on meidän etumme, että muualla rokotuskattavuus nousee, ja tätä asiaa täytyy nyt korostaa myöskin näin eduskunnan suulla.

Kolmas pointti nopeasti. [Puhemies koputtaa] Monet järjestöt eivät voi tehdä ruoka-apua tällä hetkellä, koska pankit sulkevat heidän tilejään. Oletteko te tietoisia tästä, [Puhemies: Aika!] ja mitä teette sen eteen? — Kiitos, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sirén.

11.38 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkopoliittinen vaikuttaminen edellyttää strategisuutta ja pitkäjänteisyyttä, ja kansainvälistä monenkeskistä työtä tekevät järjestöt ovat aivan keskeinen osa tätä meidän ulkopoliittista kokonaisuuttamme. Tein itse vain yhden talousarvioaloitteen, ja se koski juuri näiden kansainvälistä työtä tekevien järjestöjen määrärahoja. Iso kiitos valtiovarainvaliokunnalle, joka tämän asian hoiti ja määrärahaan saatiin korotus.

Niin kuin tiedämme, niin Suomen kehitysyhteistyön keskeinen painopiste on naisten ja tyttöjen oikeuksien ja tasa-arvon edistäminen. Olisin halunnut kysyä ministeri Skinnarilta: mikä on nyt UN Womenin rahoituspäätöksen, jossa on ollut harmillista epäselvyyttä, tilanne?

Lisäksi toistaisin vielä tämän edustaja Virolaisen kysymyksen tiekartasta koskien kehitysyhteistyön rahoituksen suuntaa kohti sitä 0,7 tavoitetta nyt, [Puhemies koputtaa] kun tavoite lipuu yhä kauemmas.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tynkkynen.

11.40 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laiton siirtolaisuus on Suomessa vakava ongelma. Tällä hetkellä meiltä lähtee aivan vääränlaisia viestejä maailmalle. Sisäministeriössä selvitetään, miten laittomasta maassa oleskelusta voisi tulla laillista, ja Suomen sisäministeriö on tätä päämäärää myöskin mediassa ollut puolustamassa. Samaan aikaan korkean osaamisen työntekijä tai korkeakouluopiskelija joutuu kunniallisesti odottamaan ulkomailla, että saa luvan tulla maahan, [Eva Biaudet'n välihuuto] ja muulla tavoin laittomasti tänne sitten saa jäädä noin vain.

Suomi on jo pitkään neuvotellut palautussopimuksista, ja tuntuu siltä, että meillä ei ole mitään kättä pidempää tähän: neuvottelut tulisivat jatkumaan ikuisesti. Me perussuomalaiset ollaan esitetty sitä, että kehitysyhteistyömäärärahat kytketään siihen, että maat suostuvat ottamaan takaisin kansalaisia, eli jos he eivät suostu, niin nämä määrärahanat menevät kiinni. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

11.41 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Maailman tilanne on muuttunut paljon epävakammaksi ja vaikeammin ennustettavaksi. Yhdysvallat, Kiina, Venäjä ja Intia kasvavat, ja heidän merkityksensä ja roolinsa maailmanpolitiikassa on entisestään paitsi muuttunut myös muuttunut vaikeammin ennustettavaksi. Pienen kansakunnan ja Suomen pitkä linja on ollut panostaa monenkeskisyyteen ja sääntöperäisyyteen, ja tämän linjan puolustamista ja vaalimista kannattaa kyllä jatkaa myös jatkossa. Se on Suomen etu, ja se on koko maailman etu.

Lähetystöverkoston laajentamiselle annan vankan tuen. Se on muutakin kuin matkailijoiden auttamista. Se on rauhan edistämistä, ihmisoikeuksien edistämistä, kauppaa, maakuva ja näin edelleen, ja tämä on erittäin tärkeä työ.

Tässä muuttuneessa maailmassa anna myös vahvan tukeni Helsingin hengelle ja mahdolliselle huippukokoukselle. Tämä on se viesti, joka puolustaa isänmaan etua ja myös monenkeskisen ja sääntöperäisen maailman etua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Järvinen.

11.42 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Angela Merkelin väistyttyä maailmanpolitiikan näyttämöltä Euroopan unionin maat hakevat vähän uudenlaista roolitusta. Etenkin Espanja tavoittelee tärkeämpää roolia tässä maiden välisessä yhteistyössä.

Minulla oli ilo tavata pari viikkoa sitten Suomen Espanjan-suurlähettiläs, joka sparrasi meitä myös lisäämään kaupankäyntiämme Espanjan kanssa. Meidän kauppavaihtomme oli huipussaan vuonna 2007, mutta talouskriisi romahdutti sen. Tuonti Espanjasta on palautunut nyt lähes ennalleen, mutta vienti Suomesta on edelleenkin vain noin puolet entisestä. Kysyisinkin ministeri Skinnarilta: Mikä on arvio Angela Merkelin lähtemisestä pois Euroopan politiikasta? Ja toisaalta mitkä ovat Suomen mahdollisuudet, miten me saamme vientimme Espanjaan jälleen kuntoon?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

11.43 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä tämä edustustoverkoston kasvattaminen on ehdottoman tervetullutta. Myös osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on tärkeää. Sillä kannetaan myös vastuuta näistä globaaleista kriiseistä ja alueellisista kriiseistä. YK:n sotilastarkkailijaoperaatiot ovat aika kustannustehokkaita tapoja myös näyttää Suomen lippua siellä YK:n karttapöydillä Genevessä ja New Yorkissa. Lisäksi Pohjoismaiden välillä näissä YK:n koulutuskeskuksissa on sovittu sillä tavalla, että Suomessa toimeenpannaan nämä tarkkailijakurssit Puolustusvoimien kansainvälisessä keskuksessa.

Kuitenkin Suomi lähettää sotilastarkkailijoita ainoastaan UNTSO-operaatioon. Olisiko mahdollista, että laajennettaisiin tätä osallistumista näihin pieniin tarkkailijaoperaatioihin, jotka ovat siis hyvin kustannustehokkaita, ja lähetettäisiin eri puolille maailmaa, muun muassa UNMOGIP-operaatioon, uudelleen suomalaisia tarkkailijoita? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

11.44 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomelle viennin ja investointien edistäminen on tärkeää. Viime vuonna maamme bkt:stä viennin osuus oli yli 36 prosenttia. Nyt täällä viennin edistämässä ramppa kalkattaa — kiitoksia siitä ministeri Skinnarille.

Puhemies! Tämän pandemian myötä äärimmäinen köyhyys ja nälkä ovat maailmassa lisääntyneet, ja kasvu- ja kehitystulokset ovat nyt vaarassa. Riittävän ravitsevan ja terveellisen ruoan saatavuus maailmanlaajuisesti on heikentynyt. Millä tavalla Suomen kehitysyhteistyössä ruokaturvaa ja ruokaturvan diplomatiaa voitaisiin vahvistaa ja ruokaturvan roolia nostaa myös Euroopan unionin kehityspolitiikassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen, Jari.

11.45 Jari Kinnunen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ulkoministeri Haavisto, kiitän teitä hyvästä panostuksesta käytännön kriisinhallintatyöhön. Kriisinhallintaveteraaneille on kuitenkin myönnetty muovinen kortti, jolla he voivat osoittaa olevansa kriisinhallintaveteraaneja, ei juuri muuta. Tämä ei välttämättä kuulu teidän hallinnon-alaanne, mutta pyyntönä esitän, voisitteko vaikuttaa asianomaisiin ministeriöihin siten, että kriisinhallintaveteraanien, jotka ovat fyysisesti vammautuneet tai kärsivät posttraumaattisista oireista, jälkihuolto, hoito ja kuntoutus saataisiin asianmukaiselle tasolle, eikä se olisi Valtiokonttorin vakuutuslääkäreiden mielivallan ja ainoastaan vapaaehtoisjärjestöjen varassa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Annan vielä edustajille Tuomioja ja Niikko vastauspuheenvuorot ja sen jälkeen vielä ministerit. — Ja edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

11.46 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Skinnaria siitä, että hän avasi tätä patenttisuojakeskustelua ja -asiaa. Pidän sitä erittäin tärkeänä. On totta, että rokotetuotanto on erittäin vaativaa, vaatii osaamista ja infrastruktuuria, mutta sitä vaativuutta ei pitäisi nostaa vielä sillä, että se vaatii suuria patenttimaksuja. Ja sitten on se asian toinen puoli. Olemme todellakin panostaneet julkista rahaa rokotteen kehittämiseen, ja se on tuottanut kyllä tuloksia ja hyviä rokotteita, mutta myöskin suunnattomia voittoja. Tämäkin on kestävätilanne.

Sitten toisen asian haluaisin todeta vielä. Kun täällä monessa keskustelussa puhutaan näistä laittomista maahantulijoista, niin todettakoon, että kaikki nämä 3 000, jotka ovat Suomessa, ovat tulleet sinänsä laillisesti, heille ei ole myönnetty turvapaikkaoikeutta, se on todettu, mutta he eivät ole syylistyneet mihinkään rikokseen, ja tämä on huomattava tässä asiassa. Ei ole heidän vikansa, jos heidän oma maansa ei ole valmis ottamaan heitä vastaan. [Sebastian Tynkkynen: Ottavat vastaan, jos vapaaehtoisesti palaavat!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

11.47 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa on aika kiittää myös ministereitä hyvästä yhteistyöstä valiokunnan kanssa. Olemme saaneet ajallamme sen tiedon, mitä me olemme tarvinneet, ja yhteistyö teidän kanssanne on ollut joustavaa ja hyvää.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Vielä tähän lopuksi haluan todeta sen, että eduskunta on tänä vuonna käsitellyt sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon että puolustusselonteon, ja näiden vahva viesti yhteisesti oli jatkuvuus. Ulkopoliitiikan tärkeät kivijalat ovat ennallaan: Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa. Suomella on vahva oma puolustus. EU on tärkein turvallisuusyhteisö. Ruotsin kanssa yhteistyö on laajaa ja syvää, ja lisäksi meillä on olemassa Nato-optio.

Itse asiassa Nato-jäsenyys ei puhututtanut edustajia juuri lainkaan, joten voi olla, että eduskunta pitää Suomen tämänhetkistä suhdetta Natoon riittävänä riippumatta näistä tilanteista, mitä tässä tapahtuu.

Mutta aivan lopuksi haluan kysyä siitä, että Venäjän ja Naton välinen erimielisyys näyttää olevan pahassa umpisolmussa. Ministeriltä kysyisin: miten saisimme diplomatian keinoin [Puhemies koputtaa] jännitteitä liennytettyä eikä jatkettaisi kovan retoriikan tietä, jota EU:ssa parhaillaan harjoitetaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja sitten molemmat ministerit 4 minuuttia. Aloittaako ministeri Skinnari? — Olkaa hyvä. Jos haluatte ottaa maskin pois kasvoilta, niin se onnistuu täällä puhujapöytästä.

11.48 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio: Miksi avataan uusia lähetystöjä? — Ilman muuta se on tärkeää, ja tässä on tullut hyvin esille se niin kaupan, kehityksen kuin ulkopoliitikankin kannalta, ja kiitos tuesta, koska tämä on erittäin tärkeää. Palaamme yksityiskohtiin sitten myöhemmin.

Edustaja Savola: Miten maakunnat mukaan viennin edistämiseen? — Juuri tähän liittyen olemme nyt käynnistäneet Suomi liikkeelle -kokonaisuutta, jota teemme kaupunkien, maakuntien, yrittäjäjärjestön, kauppakamarien, kaikkien kanssa. Me haluamme kaikki mukaan, maakunnat mukaan. Tämä työ on käynnissä, ja toivottavasti korona mahdollistaa mahdollisimman monen maakunnan mukana olemisen.

Edustaja Vähämäki: Kehitysyhteistyön tuloksellisuus, vaikuttavuus. — Tulosraportti valmistuu ensi vuonna, eli sitä työtä tehdään.

Edustaja Salonen: Olemmeko valmistautuneet maailman myllerrykseen? — Tässä ehkä nyt ilmastopoliitikankin osalta on todettava se tosiasia, että tavoitteet ovat karkaamassa todellisuudelta, ja tarvitsemme ei pelkästään uusia resursseja mutta myös uusia tapoja viedä ilmastoratkaisuja, digiratkaisuja, tasa-arvotyötä, kaikkea tärkeää työtä eteenpäin. Tässä varmasti Suomi, Euroopan unioni mutta myös Maailmanpankki, kaikki rahoittajat, olemme paljon OECD:n tasollakin nyt keskustelleet, miten täytetään, voisiko sanoa, se väli, miten se tehdään meidän arvopohjallamme fiksusti, rakentavasti. Sitä kautta toki pitää saada myös yrityksiä mukaan, koska esimerkiksi ilmastosopeutumisen 30 miljardia dollaria Glasgow'n jälkeen ei tule riittämään. Me tarvitsemme uusia tapoja, innovatiivisia tapoja, viedä ratkaisuja eteenpäin, ja siinä Suomi on maailmanluokkaa.

Edustaja Siren: Miten UN Women, YK-järjestörahoitus? — Tästä on eilen tehty päätös, 19 miljoonaa euroa. Yhteistyömme on erittäin tiivistä ja toimivaa.

Edustaja Kauma: Miten vientiä edistetään Keski-Aasiaan? — Kazakstan, Uzbekistan, Tadžikistan: Suomi erottuu siellä erittäin hyvin, meillä on erittäin hyvät poliittiset suhteet. Olen juuri järjestämässä Kazakstanin kanssa talouskomissiota, ja johdin itse myös Keski-Aasia-ryhmää tässä talossa. Näen siinä erittäin paljon potentiaalia kaikilla toimialoilla ja myös koulutuksessa.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Edustaja Laukkanen toivotti hyvää joulua. — Hyvää joulua myös teille, edustaja Laukkanen, vaikka ette ole näköjään tässä tilassa.

Edustaja Hassi, edustaja Tuomioja — rokotevalmistukseen vielä kerran takaisin: Lääkevalmistuksesta HIV-esimerkki on erinomainen, mutta kysymys on aivan eri prosessista ja vaativuudesta. Silloin TRIPS-sopimuksen joustoja käytettiin, se toimi. Mutta nytkin voidaan käyttää TRIPSin joustoja ja voidaan sitä kautta toimia, meillä on siihen olemassa oleva järjestelmä, mutta rokotteet ovat paljon vaativampia kuin lääkkeitä. Voisi sanoa vertauskuvallisesti, että lääkkeitä voi tehdä autotallissa, mutta Suomessakaan ei ole valmiutta rokotteisiin ilman valmistautumista. Mitä se on sitten kehityksessä? Palaamme tähän varmasti vielä moneen kertaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä al-Tae: Rahaliikenne, likviditeettiongelmat. — Panakit sulkevat tilejä valitettavasti: Syyria, Afganistan, Pohjois-Korea. Olemme tehneet siinä Euroopan unionin maiden kanssa yhteistyötä ja päässeet ratkaisuun.

Edustaja Järvinen: Kauppa Espanjan kanssa. — Valmistelen juuri matkaa sinne yhdessä yritysten kanssa. Toivottavasti niin Madridin kuin muidenkin espanjalaisten kaupunkien kanssa pääsemme eteenpäin.

Edustaja Kettunen: Vienti tärkeää, miten ruokaturva? — Toimin WFP:n kouluruokalahettijänä, yli 60 maata mukana. Tämä on erittäin iso esimerkki ja hyvä esimerkki siitä, miten Suomi on saanut mukaan Ranskan, Yhdysvallat, Venäjän, laajemmin koko maailman koulutuksen järjestelmälliseen kehittämiseen. Suomalainen kouluruoka toimii esimerkkinä siitä, ja tavoitteena on, että jokainen maailman lapsi, tyttö ja poika, saisi 2030 mennessä kouluruoan. Se on kova tavoite, mutta sen eteen tehdään töitä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Haavisto.

11.53 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos vielä hyvistä puheenvuoroista. Joihinkin vielä tässä palaan:

Edustaja Satonen, edustaja Hopsu ja edustaja Könttä oikeastaan vähän eri kulmista käsittelevät tätä suurvaltapolitiikan tuloa ja myöskin negatiivista demokratiakehitystä ja autoritäärisyyden kehitystä, ja, kyllä, voi olla niin, että suurvaltojen sisäinen tilannekin sitten näkyy näiden ulkosuhteissa ja ulkopoliittisissa tavoitteissa. Elämme näiden osalta paljon monimutkaisemmassa maastossa kuin aikaisemmin.

Edustaja Ovaska kysyi, miten Afrikka näkyy kriisinhallinnassa ja ulkopoliitikassa: Varmasti on näin, että Euroopan unionin yhteinen vastuu siitä, mitä pohjoisessa Afrikassa tapahtuu, on kasvamassa, ja samaan aikaan kun mietitään kriisinhallintaan osallistumista sinne, on hyvä paneutua enemmän siihen poliittiseen dynamiikkaan ja miettiä, mitä kaikkea siinä voidaan tarjota, myöskin rauhanvälityspuolella, tälle alueelle.

Edustaja Kiuru kysyi, minkälaista on ollut neuvotella Irakin kanssa palautuskysymyksistä. Voi sanoa näin, että heillä on päähuolena oman maantieteellisen alueensa kontrollointi. He hyvin usein näissä puheenvuoroissa nostavat esiin, että he eivät ole saavuttaneet vielä tilannetta, jossa pystyisivät suvereenin maansa alueella kontrolloimaan omaa aluettaan, ja tämä tietysti siellä on sellainen ehkä painavin huoli vielä tällä hetkellä liittyen turvallisuuskysymyksiin.

Edustaja Tynkkynen totesi minusta aivan oikein, miten tavattoman tuskallista on vaikkapa korkeakouluopiskelijoiden tie ollut nyt Suomeen erityisesti tämän pandemiakriisin aikana: aivan kohtuuttomia odotuksia, kohtuutonta byrokratiaa. Kaikki ei ole johtunut

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

meistä tässä tilanteessa, mutta kuten sanoin, toivon, että D-viisumi paitsi asiantuntijoiden osalta myös tulevaisuudessa opiskelijoiden osalta sitten auttaisi myös tässä byrokratiassa.

Edustaja Könttä teki hyvän listan ulkopoliittisista tavoitteista. Siihen voi vain oikeastaan yhtyä, mitä sanoitte.

Edustaja Järvisen kysymyksen toinen puoli oli Eurooppa Angela Merkelin jälkeen, ja voi tietysti todeta, että hyvin kiinnostuneina seurataan nyt Saksan uuden hallituksen ohjelmaa ja miten se lähtee liikkeelle. Meillä on ollut ensimmäiset kontaktit myöskin ulkoministeritasolla uuteen ulkoministeriini. Siellä on paljon uutta Saksan hallitusohjelmassa, ja se varmasti tuo uutta dynamiikkaa myös eurooppalaiseen keskusteluun. Totta kai tuleva Ranskan puheenjohtajakausi, vaalit Ranskassa ja muut merkitsevät nekin sitten varmaan uutta dynamiikkaa siltä puolelta.

Edustaja Kaleva nosti esiin tärkeän asian sotilastarkkailuoperaatioista: Tämä on vähän tällainen koulukuntakysymys joskus, halutaanko suuria operaatioita, joissa saadaan kokemusta siitä, että meillä on useita sotilashenkilöitä samassa operaatiossa, vai onko tällaisia voi sanoa vähän niin kuin intelligenttejä soluja sitten eri operaatioissa, niin että saadaan tietoa monelta alueelta. Itse ajattelen hyvin samalla tavalla kuin tekin ajattelette siinä, että siitäkin on hyötyä, että on vain muutamia tarkkailijoita keskeisissä operaatioissa, niin että saadaan se tietotaito ja osaaminen sieltä esille.

Edustaja Kinnunen — ensinnäkin kiitos tunnustuksesta siitä työstä, mitä nyt tehdään — totesi tämän kriisinhallintaveteraanien asian: Tämähän on eduskuntaa useamman kerran puhuttanut, ja olen kanssanne aivan samaa mieltä, että näiden palveluiden pitää olla kohdillaan ja kunnossa niille ihmisille, jotka ovat Suomen puolesta tätä työtä tehneet kriisinhallintatehtävissä. Nythän on ollut myöskin näitä rokotussuojakysymyksiä esillä, eli että he saisivat rokotteet ajoissa, niin etteivät joudu sen takia vaaralliseen tilanteeseen.

Aivan lopuksi: Edustaja Niikko, kiititte hyvästä yhteistyöstä, ja nyt on kyllä minunkin vuoroni kiittää erinomaisesta yhteistyöstä sekä ulkoasiainvaliokunnan että koko eduskunnan kanssa. Kun katsoo vähän tätä syksyä, alkaen sieltä ylimääräisestä Afganistan-istunnosta ja -kokouksista, niin aika haipakkaa on ollut, mutta hyvin on yhteistyö sujunut. Kiitos siitä, ja edustaja Laukkasen sanoin myöskin hyvää joulua kaikille!

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja nyt siirrymme sitten puhujalistaan. — Edustaja Myllykoski.

11.57 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä hieman käyttämäni debattipuheenvuoroon, koska halusin nimenomaan tuoda esille sen, että meillä on kahdenkeskeistä kehitysyhteistyötä. Se on hyvä, jos meillä EU on moottorina, ja se hieno sana — mikä nyt olikaan, mitä ei lukihäiriöinen aina edes kuulemisen jälkeenkään pysty toistamaan — on oikein hyvä, että ollaan aktiivisesti EU:ssa, koska se on kuitenkin maailmanmahti kehitysyhteistyössä. Nimenomaan niin, että meillä ei lähtökohtaisesti tapahtuisi niin kuin tässä muutamia vuosia sitten erään hyvin kehittyneen jätteenpolttolaitoksen osalta: Ensimmäisessä projektissa saatiin tukea laitoksen viemiseen, mutta kun tuli toinen kierros, Suomen valtio ei enää ollutkaan tukemassa, ja se loppui siihen. Niitä laitoksia ei enää... Ei tullut sitä referenssivaikutusta, millä oltaisiin pystytty myymään niitä myös ei-kehitysmaihin.

Haluan korostaa sitä, että se kaikki, mitä laitetaan, mikä tuntuu pelkälle bisnekselle, tehdään perusinfraan kehitysmaihin. Ei niinkään koneita ja laitteita, vaan se, että elämisen

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

edellytykset kehitysmaissa paranevat ja sitä kautta eheytymistä ja tasa-arvoisuutta pystytään samalla viemään eteenpäin. Niitten osalta referenssilaitoksen syntyminen — tapahtui se missä hyvänsä — on äärimmäisen tärkeää meidän viennin kannalta. Vientiponnisteluita on kiitettykin ministeri Skinnaria. Olisi kiva joskus vilkaistakin ministerin passia: monesko on jo menossa tällä vaalikaudella?

Mutta — jos jotakin — meillä on tällä hetkellä kotimaassa viljelijöillä vakavat ongelmat. [Mikko Savola: Se on totta!] Kysynkin ministeriltä — tai esitän kysymyksenomaisesti puheenvuorossani: kuinka olemme pystyneet avaamaan elintarvikevientä? Tiedän, että panoksia on lisätty, ihan oikein, ja että siinä on nyt pitkäkestoinen ja tulevaisuuteen tähtäävä kulma eikä enää ole vuosittaisia rahoituksia — jos olen oikein ymmärtänyt — mikä on aivan välttämätöntä. Eli siellä pitää vientiorganisaatioitten yhteistyön olla hyvää. Mutta nyt, mitä meidän pitäisi täällä tehdä, jotta kotimainen huoltovarmuus voi säilyä? Näkisin, että vienti on osana sitä.

Tämä on tietysti hankalaa suomalaisen kuluttajan kannalta. Jos meillä rupeaa menemään vienti oikein hyvin, niin me tiedetään, mitä se tarkoittaa kotimaiselle ruuan hinnalle. Silloin ilman muuta markkinat rupeavat pakosti toimimaan niin kuin ministeri Leppä on halunnut: koko ketju toimii kohtuullisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä Itämeren vakaus on varmasti asia, joka meitä kaikkia huolettaa. En minä tiedä, onko mikään tulenarka tilanne. Mutta jos minä nyt vähän provosoin keskustelua, niin kyllähän Venäjän vaatimus, että tehdään tällainen Molotov—Ribbentrop-sopimus tässä ajassa, [Kimmo Kiljusen välihuuto] joka tapauksessa minun mielestäni näyttää tosi vaaralliselle kehitykselle. Sitä kautta on myös hyvä kuulla ministerin analyysi siitä, kuinka ja minkälaisessa roolissa — kun ei oikeastaan ole tullut uutisia semmoiseen hyvään suuntaan varmasti viimeiseen viiteen vuoteen — meidän ja Suomen pitäisi olla tässä kaikessa ja olemmeko muuta. Lehdistä luemme enemmänkin presidentti Niinistön puhelinsoiroista ja tapaamisesta, mutta kuinka hyvin meillä on roolitettu niin, että myös ulkoministeriö tekee omalla tahollaan diplomatiaa edistävää politiikkaa, missä meillä nyt pitäisi olla kyvykkyyksiä? Se on kaikesti meidän vahvuutemme: pystyä vakauttamaan osaltamme Itämerenkin vakautta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virolainen.

12.02 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuohon edustaja Myllykosken puheen alkupäähän on helppo yhtyä, mitä tulee yksityisen sektorin osuuteen kehitysyhteistyössä. Esimerkiksi Turkanajärven tuulipuisto on juuri hyvä esimerkki siitä, miten kehitysyhteistyöhankkeella on pystytty parantamaan paikallisten ihmisten ja yritysten oloja.

Täällä on jo aiemmin puhuttu tästä edustustoverkoston laajentamisesta. Ulkoasiainvaliokunnat, niin kauan kuin olen tässä salissa ollut, ovat aina muistaneet painottaa sitä, ja se on voimassa tälläkin kertaa. Minusta on syytä myös kiittää meidän suurlähettiläitä, jotka ympäri maailman ovat hyvin vahvasti sitoutuneet vienninedistämiseen. He ovat niitä myynnin ykköstykkeitä maailmalla — luonnollisesti yhteistyössä suomalaisten yritysten kanssa.

Nyt kun me mietimme tämänhetkistä maailmankaupan tilannetta, niin voimme varmasti yhteen ääneen todeta, että se on valtavassa paineessa. Meillä on tariffiriitoja, WTO-tilanne on lähes pattitilanne, kauppasopimukset ovat hyvin hankalasti edistettäviä, ja yleensäkin

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

nämä geopoliittiset jännitteet eri maissa erilaisissa tilanteissa tulevat hyvinkin iholle puhumattakaan siitä, kuinka paljon korona on haitannut vientitoimintaamme.

Tämä on erinomainen asia, että vienninedistämiseen on pistetty lisäpanostuksia. Olin hyvin iloinen, kun kuulin, että ministeri Skinnari on sopinut, että Ruotsin kanssa tehdään yhteisiä vientiponnisteluja, ja kun viime tiistaina oli eduskunnan Suomi—Saksa-ryhmän kuuleminen, Saksalais-Suomalaisen Kauppakamarin esitys siitä, miten Saksan maailman tehokkain vientiorganisaatio toimii, niin siitäkin varmaan on otettava opiksi.

Sitten ulkoministeri Haavistolle muistutus viime joulukuun keskusteluistamme naisten osuudesta kriisinhallinnassa. Pyydän, että pidätte sen mielessänne.

En esitä mitään kysymyksiä. Toivotan molemmille ministereille oikein rauhaa joulunaikaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hassi.

a12.05 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Palaan vielä keskusteluun koronarokotteista. Pyytäisin sekä Suomen ulkoministeriötä että Euroopan unionin tätä asiaa hoitavia asiantuntijoita kuuntelemaan myöskin niitä asiantuntijoita, jotka sanovat ja arvioivat, että rokotevalmistus joissakin kehitysmaissa on mahdollista. Sattumalta juuri tänään näin New York Timesin artikkelin tästä aiheesta. Lehti oli haastatellut useita alan asiantuntijoita, ja näiden viesti oli se, että vaikka tietenkään kaikissa kehitysmaissa ei ole tiedollisia, teollisia ynnä muita valmiuksia vaativaan rokotevalmistukseen, niin sellaisia kehitysmaita kuitenkin on. Tällaisia valmiuksia näiden asiantuntijoiden mukaan on esimerkiksi Etelä-Afrikassa, Thaimaassa, Intiassa, Brasiliassa ja Argentiinassa.

Aivan kuten edustaja Tuomioja tässä totesi, niin tilanne on se, että lääkeyhtiöt ovat tietäneet todella huikeita voittoja rokotteilla, jotka ovat meille erittäin tarpeellisia, joita varmaan suurin osa tässäkin salissa istuvista on ottanut ja joiden kehittäminen on hyvin suurelta osin julkisella rahalla tehty. Todella edelleen peräänkuulutan sitä, että myös Suomi ja EU tässä asiassa ajattelevat meidän omaa turvallisuuttamme myöskin sen kautta, että kuten täällä on jo todettu, ennen kuin maailman kaikki maat ovat turvassa, niin yksikään maa ei ole turvassa.

Mutta sitten noin yleisesti ottaen haluan vain todeta sen, että pidän erittäin hyvänä asiana, että Suomen kehitysyhteistyön peruseriaatteissa on varsin pitkä jatkumo. Mehän tiedämme sen, että pitkän aikavälin turvallisuuden, globaaliturvallisuuden kannalta keskeisiä asioita, jotka pitää ratkaista, ovat ilmastokriisi, luontokato mutta myöskin globaali eriarvoisuus ja köyhyys. Ja mielestäni on hyvin tärkeää, että Suomen kehitysyhteistyö on jo hyvin kauan painottanut niitä asioita, jotka ovat köyhyyden ratkaisemisen kannalta tärkeitä. Yhtenä niistä on naisten aseman parantaminen, seksuaali- ja lisääntymisterveystyö ja naisten koulutus ja itsenäisten ansiomahdollisuuksien auttaminen, jotka ovat tärkeitä tapoja ja tehokkaimpia tapoja myös hillitä syntyvyyttä, vaikuttaa sitä kautta globaaliin väestökehitykseen ja myös edistää maiden [Puhemies koputtaa] taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Ja pidän erittäin valitettavana sitä retoriikkaa, joka sanoo, [Puhemies koputtaa] että pääongelma maailmassa on väestönkasvu, mutta sitten vastustaa kaikkia niitä toimia, joita sen hillitsemiseksi voidaan tehdä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

12.08 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ottaisin tässä neljä eri teemaa esille.

Ensinnäkin tämä iso kysymys turvallisuuspoliittisesta jännitteestä, joka on nyt Euroopassa ilmiselvä ja kosketeltava. Täällä viimeksi muun muassa edustaja Myllykoski sanoi, että optimismia ei ole ilmassa, näyttää vain menevän pahempaan suuntaan. Itse asiassa haluaisin sanoa näin päin, että potentiaalista optimismia on ilmassa: suurvallat keskustelevat. Se on tärkeä asia. On myöskin puhuttu jo vaihtoehtoisista tavoista. Minskin sopimuksesta pidetään kiinni, kun on kysymys Ukrainasta, haetaan Normandia-formaattia keskustelufoorumeiksi, ja tässä suhteessa ollaan hakemassa sitä, että voidaan keskustella ja yrittää diplomatian keinoin ratkaista tämä kriisi, joka nyt on olemassa.

Helsingin henki — niin, mikä se Helsingin henki on? Se on dialogia, se on vuoropuhelua. Se ei ole vastakkainasettelun varassa toimimista. Se korostaa sitä, että jokaisella osapuolella on legitiimit turvallisuusintressit ja ne täytyy tunnistaa. Ja sillä legitiimisyydellä tietysti tarkoitetaan sitä, että tavallaan turvallisuus on jakamaton: yhden turvattomuus on kaikkien yhteistä turvattomuutta. Sitä on se Helsingin henki silloin aikoinaan ollut. Mutta se kunnioittaa myöskin suvereenisuutta, absoluuttista suvereniteettia osallistujilta. Myöskin erilaisten turvallisuusratkaisujen osalta on se vapaa valinnanmahdollisuus, joka on itsestään selvä. Eli nämähän ovat ne elementit, mistä joudutaan sitä yhteisymmärrystä hakemaan, ja olen ihan varma, että näihin löytyy sitten oikeat ratkaisut.

Toiseksi, arvoisa puhemies: Kehitysyhteistyöstä on täällä paljon keskusteltu, aivan oikein, se on iso teema. Se osoittaa kansainvälistä vastuuta, myöskin solidaarisuutta, ja vie vuoropuhelua toisella tavalla, eli kehityssponsisteluksen kautta tämä laaja turvallisuus on siinä taustalla. Ja se on myöskin myönteisesti todettava tästä hallituksesta, joka on ollut, että on tapahtunut suunnanmuutos kehitysyhteistyössä. Ihan määrässä näkyy kehitystä, sillä kun edellinen hallitus päätti toimensa, niin meillä oli kehitysyhteistyön taso 0,35 prosenttia, nyt se on 0,49 prosenttia. Tietenkin täällä tämänpäiväisessä keskustelussa siitä on esitetty ihan oikeutettu vaatimus, kun hallitusohjelmaan on kirjattu se 0,7, YK:n asettama tavoite jo vuodelta 1970. Nyt Suomi tavoittaisi sen 2030, niin että tämän tiekartan olisi hyvä olla näkyvillä ja sitä kohti meidän täytyisi keskusteluissa tietysti edetä. Ministeriltä mielelläni kysyisin, mikä se tiekartan kohtalo tällä hetkellä näyttäisi olevan.

Sitten kaksi muuta huomiota. Ulkoministeri toi esille joitain, detaljeita tosin, mutta isoja detaljeita rauhanvälitystoiminnasta ulkoministeriön sisällä. Onneksi olkoon ministerille, näin täytyy tietysti todeta aivan välittömästi, siitä, että Suomeen on perustettu nyt ulkoministeriön sisälle tämä rauhanvälityskeskus — taitaa olla seitsemän virkamiestä parhaillaan siinä keskuksessa mukana. Se on ydin sillä alueella, jolla Suomi voi antaa niin sanottuja hyviä palveluja kansainvälisissä kriisitilanteissa ja muissa tilanteissa, kun käydään keskustelua, haetaan — useimmiten sisäisiin konflikteihin — neuvottelutilaa tai mahdollisuuksia löytää kompromisseja, sitä kautta rauhoittaa tilannetta. Tämä on arvokas asia. Me emme ole näillä panostuksilla tietenkään vielä Sveitsin tai Norjan tasolla, jotka ovat johtavia suurvaltoja rauhanvälityksessä. Mutta ehdottomasti se on askel eteenpäin ja mitä suurimmassa määrin tukee sitä ulkopoliittista lähestymistapaa, joka Suomessa on omaksuttu. Me olemme sillanrakentajia, rauhanrakentajia, kompromissien etsijöitä, pyrimme vakauttamaan, kaikkialla vakauttamaan, luomaan tilaa muille keinoille kuin sotilaallisille ratkaisuille ja sotilaalliselle painostukselle. Tämä on Suomen linja, ja se on myöskin meille itsellemme elintärkeä lähestymistapa.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Ja sitten se neljäs seikka, jonka halusin tässä ottaa esille, on tämä edustustoverkostokeskustelu. Vähän hämmennyin siitä, kun kuulin täällä sellaisia puheenvuoroja, että edustustoverkostoon laajennuksesta joku esitti kysymyksen niin, että ministeri joutui miettimään, miten perustella edustustoverkostoon laajentamista. Kysymyksen pitäisi kuulua toispäin, ja niin minä kysynkin ministeriltä: Tämä on itsestäänselvyys, että meidän täytyy entistä paremmin näkyä, olla läsnä maailmalla. Miltä se tulevaisuus näyttää? Hieno ratkaisu, että ensi vuonna tulee kaksi uutta lähetystä. Miten se jatko näyttäytyy? Se olisi mitä olennaisinta, sillä se konkreettinen läsnäolo eri maissa antaa meille tilan vaikuttaa monella tavalla, myöskin edistää omiakin tavoitteita, ovat ne sitten kaupallisia, poliittisia tai muita tavoitteita. Tämä on iso juttu. Ja siellä voitaisiin miettiä näitä kevyempiä ratkaisuja, mitä esimerkiksi Ruotsi harrastaa, että käyttäisi enemmän paikalta palkattuja ihmisiä, jolloin se olisi hieman kevyempää, ja tätä kautta sitä läsnäoloa voitaisiin vahvistaa. Ei muuta kuin sitä tietä eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

12.13 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja on vakaa ja ennustettava, Suomi käy vahvaa dialogia eri ilmansuuntiin ja haluaa toimia sillanrakentajana. Tämä on hyvä linja, tämä on pitkäaikainen linja, ja se on hyvä, että meillä on siitä myöskin parlamentaarisesti vahva konsensus, mutta tämä toimintaympäristö on epävakaa ja, voi sanoa, vaikeasti ennakoitava tällä hetkellä. Tässä keskustelussa on käyty läpi näitä viime viikkojen ja kuukausien puheenvuoroja, mitä maailman johtajat ovat käyneet, ja kyllähän tämä huolestuttavaa on, että Venäjä pyrkii rakentamaan etupiiriä itselleen ja pyrkii estämään myöskin itsenäisten valtioiden ulko- ja turvallisuuspoliittisten linjanvetojen tekemisen. Tämä näkyy erityisesti nyt Ukrainassa, missä on vaikea tilanne.

Rouva puhemies! Tämä Nato-keskustelu ja Venäjän Nato-kriittisyys, mihinkä tämä etupiirijuttu myöskin juontaa, eivät ole uusi asia, tätä on ollut pitkään. Tietysti meidän omasta näkökulmastamme katsottuna me teemme itse omat ratkaisumme omista lähtökohdistamme. Mielestäni Nato on turvallisuutta lisäävä tekijä Euroopassa ja kumppanuus Naton kanssa on tärkeä asia. Suomi on kumppani, vahva kumppani yhdessä Ruotsin kanssa, ja me harjoittelemme yhdessä, me vaihdamme tietoja yhdessä, ja tämä tuo meille osaltaan myöskin muun muassa huoltovarmuuteen liittyviä tekijöitä, ja tätä kumppanuutta on tärkeä jatkaa.

Rouva puhemies! Selonteot olemme tässä viimeisen vuoden aikana saaneet käsiteltyä myöskin eduskunnassa niin parlamentaaristen seurantaryhmien osalta kuin sitten myöskin itse eduskuntakäsittelyssä, ja niissä korostuu pitkäjänteinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja ja se vahva tosiasia, että Suomi pitää huolta omasta puolustuksestaan, omasta turvallisuudestaan, ylläpitää sitä niin hankintojen osalta, yleisen asevelvollisuuden osalta, reserviläisiin pohjautuvan puolustuksen osalta ja joukkojen osalta kuten myöskin sitten kansainvälisyyden osalta ja kansainvälisten kumppaneiden osalta. Tämä on keskeistä, että siitä myöskin olemme yksimielisesti parlamentaarisesti sopineet ja pidämme tästä linjasta kiinni.

Rouva puhemies! Tähän vienninedistämiseen ja työperäiseen maahanmuuttoon haluan vielä todeta myöskin sen, kuten tuossa debattikeskustelussa ministerit Haavisto ja Skinnari vastasivatkin hyvin sekä tämän D-viisumin käyttöönottoon ja tämän työperäisen maa-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

hanmuuton edistämiseen, että ne ovat aivan keskeisiä asioita ja niitä pitää pystyä nyt nopeuttamaan, koska työvoimatarvetta on vahvasti.

Haluan käyttää tietysti esimerkkinä omaa maakuntaa, Etelä-Pohjanmaata, missä esimerkiksi metallipuolelle tarvitaan työntekijöitä, maatalouspuolelle tarvitaan työntekijöitä, erityisesti kausityöntekijöitä, ja nämä esteet sen suhteen, että tätä työvoimaa saataisiin, eivät voi olla byrokratiasta kiinni. Valitettava tosiasia meilläkin vain on se, että Etelä-Pohjanmaalla on työttömyysprosentti 6,1 prosenttia, ja meillä on esimerkiksi kunta Kuortane, missä työttömyysprosentti on 3,8 prosenttia. Meillä on työllisyysaste niin korkea, että yksinkertaisesti sitä työvoimaa sieltä omasta maakunnasta ei juurikaan enää ole saatavissa, ja sen takia näitä ovia pitää nyt avata sekä koulutuksen suuntaan mutta myöskin tämän työperäisen maahanmuuton suuntaan. Olemme käynnistäneet Etelä-Pohjanmaan liitossa maahanmuutto-ohjelman, jonka ohjausryhmää itse vedän. Sen takia haluan voimakkaasti painottaa sitä yhteistyötä, mitä voimme tehdä ulkoministeriön kanssa, että löydämme yhdessä näihin ratkaisuja, saamme yrityksiä ohjattua hankkimaan työvoimaa, saamme yrityksiä kansainvälistymään ja sitä kautta vastaamaan niihin ongelmiin, mitä maakunnassa on.

Rouva puhemies! Omasta puolestani myöskin hyvää joulua koko eduskunnalle ja kiitos [Puhemies koputtaa] tästä keskustelusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

12.19 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Koronapandemia iski meihin kaikkiin, mutta suhteellisesti eniten se kurittaa kaikista köyhimpien maiden kaikista köyhimpiä kansalaisia. Kehityksessa kyse on terveyskriisin ohella sosioekonomisesta kriisistä, jolla on vaikutusta myös maiden sisäiseen vakauteen ja turvallisuuteen. Koronapandemialla on ollut laajat vaikutukset kehittyvien maiden talouteen, sosiaaliseen kehitykseen, tasa-arvoon, ruokaturvaan, liikkuvuuteen ja koulutukseen. Ensimmäistä kertaa 30 vuoteen köyhyys maailmassa lisääntyy.

Koska maailmanlaajuinen humanitäärinen tilanne on ennennäkemättömän vaikea, on tärkeää, että Suomi jatkaa merkittäviä panostuksia humanitäärisen apuun myös ensi vuonna. Toisin kuin osa tässä salissa antaa ymmärtää, ei maailman kaikista köyhimpien ihmisten auttamisen tarvitse olla pois suomalaisilta apua tarvitsevilta. Me voimme valita auttaa sekä maailman köyhimpiä lapsia että omiamme, ja näin nykyinen hallitus valitsee.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvioesityksessä painottuvat kehitysyhteistyön lisäksi Suomen edustusverkoston vahvistaminen, työvoiman saatavuuden tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan, konfliktinestoon ja rauhanvälitykseen.

Ulkoministeriö jatkaa myös Team Finland -vienninedistämisverkoston kehittämistä suomalaisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksien ja työllisyyden tukemiseksi sekä valmistelelee uusia ratkaisuja viennin ja kaupan edistämiseen. Maailmalla etsitään tällä hetkellä ratkaisumalleja koronakriisin ohella myös muihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen. On Suomen intressissä vaikuttaa siihen, millaisia malleja valitaan. Suomi voi juuri nyt hyödyntää vahvaa osaamistaan muun muassa ilmastokestävien ratkaisujen, terveysteknologian ja digitalisaation viennissä.

Arvoisa puhemies! Vaikka itse debatissa esitin hyvin uhkakuvienkin kautta katsovaa ajatusta tulevaisuudelle, niin uskon — aivan kuten ministeri Skinnarikin totesi — että meillä on kuitenkin mahdollisuus olla osa ratkaisuja eikä osa ongelmaa, mutta se vaatii meiltä myöskin uudenlaista suhtautumista, uudenlaista tapaa ajatella toimistamme.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Osallistuminen ratkaisuhakuiseen kansainväliseen yhteistyöhön on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kulmakivi sekä Suomen oma etu. Suomi on itse pienenä, avoimena taloutena ja yhteiskuntana hyvin riippuvainen kansainvälisestä vakaudesta ja rauhasta, ja sen vuoksi on tärkeää kaikin toimin sitä itse myöskin edistää.

Koronakriisi on osoittanut, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kehityspolitiikan painopisteet tukevat yhteiskuntien kriisinkestävyyttä laajasti. Naisten aseman parantaminen, työpaikkojen luominen, laadukas koulutus, demokratia, ihmisoikeudet sekä ilmastonmuutoksen vastainen työ ovat nyt vieläkin merkityksellisempiä kuin ennen pandemiaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman poissa. — Edustaja Niikko.

12.22 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa tunnetaan ja tunnustetaan Suomen merkitys ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä ratkaisevaksi monessa suhteessa, kun ruvetaan erilaisia jännitteitä purkamaan. Siinä mielessä voidaan kyllä todeta, että olemme kokoamme suurempia näissä kysymyksissä. Meillä on erinomaista rauhanosaamista ja kriisinhallintaa maailmalla tehty jo vuosikymmenet, ja toivottavasti tämä sama kehitys myös jatkuu.

Arvoisa puhemies! Tämä Suomen asema lähialueiden kriisityön tilanteessahan ei ole muuttunut mihinkään eikä ole muuttumassa. Toimintaympäristö kyllä muuttuu, mutta silloin kun toimintaympäristö muuttuu, niin meidän pitäisi kysyä tietysti itseltämme myös, pystymmekö me siinä samassa muuttumaan. Tällä tarkoitan sitä, että nyt kun me pohditaan esimerkiksi näitä kriisejä, joita tässä on syntymässä lähialueille, niin miten me niihin voisimme suhtautua. Mielestäni olisi hyvä, että me voisimme edelleen edistää sitä hyvää diplomaattista vuorovaikutusta kaikkien kovien sanojen sijaan, ja siinä mielessä haluanakin ulkoministerille viestiä sitä, että toivoisin, että meiltä löytyisi, meidän päämiehiltä, tässä maassa sellaista malttia ja hoksnokkaa, että me olisimme niitä liennyttäjiä emmekä kipiöiden sytyttäjiä.

Arvoisa puhemies! Sitten haluan mennä tähän budjettiin.

Täällä budjetissa on hyvin huomioitu tämä viennin edistämisen lisääminen Team Finlandille, ja siinä mielessä tämä suunta on aivan oikea. Kuitenkin täytyy olla huolellinen siinä, miten näitä keinoja lähdetään toteuttamaan, sillä itse rahan lisääminen yksistään ei riitä tuloksien kasvattamiseksi. Meidän on hyvä ottaa mallia ehkä länsinaapurimaastamme tai muista Keski-Euroopan maista, jotka tekevät viennin edistämistä. Heillä on monesti toisenkinlaisia työkaluja salkussaan. On hyvin tärkeää esimerkiksi valita oikeita avainpelaa- jia ja tekijöitä, kun lähdetään markkina-alueita hakemaan: millaista henkilökuntaa me sinne vetovastuuseen palkkaamme, kuinka paljon heillä itsellään on kokemusta pitkäkestoi- sesta kaupasta ja tammöisestä vientityöstä. Eivät riitä pelkästään tammöiset hyvät koulu- arvosanat, vaan siihen tarvitaan myös omakohtaiskokemusta niiltä, jotka tällaisia hankkei- ta lähtevät vetämään, ja näissä saamani tiedon mukaan ei olla aina menty ihan maaliin saakka.

Arvoisa puhemies! Tulen jatkamaan hetkeksi aikaa puhettani vielä sinne eteen. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! En pitkitä omaa puhettani kovin pitkäksi, mutta vielä näistä kehitys- apumäärärahoista haluan muutaman sanan sanoa. Eduskunnassahan on keskustelua käyty ja valmisteltu tätä ylivaalikautista kehitysyhteistyön selontekoa, ja kuten varmasti arvata

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

saattaa, niin perussuomalaiset eivät siinä varmasti yksimielisyyttä löydä. Tämä johtuu siitä, että perussuomalaiset eivät näe 0,7 prosentin tavoitetta bruttokansantuotteesta ensisijaisena keinona vähentää köyhyyttä tai eriarvoisuutta tai ratkaista niitä ongelmia, joita maailmalla syntyy. Tämä me nähtiin esimerkiksi jo Afganistanin osalta. 20 vuotta Suomi omalta osaltaan sinne, lainausmerkeissä, sijoitti useita satoja miljoonia euroja. Lopputulos ei ollut ihan se, mitä me odotimme. Siinä mielessä tällainen korottaminen 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta ei yksistään tuo niitä ratkaisuja. Tämä tarkoittaisi sitä, että vuoteen 2030 mennessä noin 1 000 miljoonaa euroa tarvittaisiin lisää nykyisten kehitysyhteistyörahojen päälle, ja siinä mielessä perussuomalaiset eivät valitettavasti tällaista kehitystä [Eva Biaudet'n välihuuto] halua tässä tilanteessa tukea.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin äärimmäisen tärkeää osallistua kriisinhallintaan [Puhemies: Kiitoksia!] ja siviilikriisinhallintaan, jota tässä budjetissa on korostettu ja johon on merkittäviä määrärahoja laitettu. Humanitäärinen apu [Puhemies: Kiitos!] ja humanitäärinen hätä [Puhemies: Aika!] on sellainen, jossa on hyvä olla Suomen mukana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt totean, että täällä on kuusi puheenvuoroa ja sitten ministereiden puheenvuorot päälle ja meillä on aikaa vähän päälle 15 minuuttia tällä erää tähän. Sen jälkeen tulee toisen asian kahden tunnin käsittely elikkä toisen pääluokan käsittely, ja sitten jatketaan tätä, jos puheenvuoroja jää. — Edustaja al-Tae.

12.28 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Vastaan lyhyesti edustaja Niikolle liittyen kehitysapuun. Hän on osittain oikeassa. Raha ei ratkaise kaikkea, mutta raha on yksi keino keinovalikoimassa. Tätä kokonaisuutta ei pidä ajatella binäärisesti. Se ei ole nollasummapeliä siinä merkityksessä, että rahalla saavutetaan tiettyjä asioita ja kun se on tarpeeksi tehokkaassa käytössä, niin silloin siirtolaisuutta tapahtuu vähemmän maailmalla ja ihmiset pysyvät pakolaisleireillä ja sitten siirtyvät koteihinsa — niin kuin hyvin ymmärrätte. Olin itse siinä työryhmässä mukana, ja muistan että perussuomalaisilla ei ollut ongelmia tämän tehokkuusaspektin kanssa ja siinä, että rahaa nimenomaan pitäisi laittaa sinne, missä siitä on eniten hyötyä.

Ja sitten toinen kysymys. Perussuomalaisilla ei siinä työssä ollut ainoastaan tämä 0,7 ongelmana vaan se, että katsottiin kehitysavun liittyvän suoraan Suomen turvallisuuspolitiikkaan, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Tämän perussuomalaiset halusivat kirjauksena poistaa. Tämän kanssa heillä oli ongelmia. Me muut katsoimme, että nimenomaan tällä on turvallisuuspoliittisia vaikutuksia, kun siirtolaiset lähtevät kodeistaan kohti Eurooppaa. Ja huomaamme nyt tässä Valko-Venäjän kriisissä, miten väärässä perussuomalaiset olivat tämän suhteen.

Sitten muuhun. Kyllä suomalaisia nyt tällä hetkellä puhututtaa todella paljon, mitä Ukrainassa tapahtuu ja mitä Ukrainan rajalla tapahtuu. Kaipaisin nyt, kun olemme noin 4 miljoonaa euroa myös budjetista laittamassa rauhanvälitykseen, enemmän keskustelua siitä, ministeri Haavisto, miten Suomi voisi toimia tuomarin sijaan lääkärinä näissä kysymyksissä. Presidentti Niinistöllä on ollut erinomaisia ja johdonmukaisia ulostuloja siitä, miten tilannetta voitaisiin rauhoittaa ja miten Suomen rooli voisi Helsingin hengen mukana olla tässä myös selkeästi näkyvä osa ja pidettäisiin huolta meidän liittoutumattomuudestamme näissä kysymyksissä.

Kyllä minä kokisin, että suomalaisten mieliä helpottaisi paljon se, että me voitaisiin näistä ulkopolitiikan asioista puhua enemmän, käyttää enemmän puheenvuoroja nimen-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

omaa siitä näkökulmasta, että me emme ole konfliktien osapuoli, vaan olemme niitten ratkaisija, ja millaisia ratkaisumalleja me voitaisiin tarjota, millaisia kumppanuuksia me voitaisiin tarjota ja miten Helsinki voisi toimia paikkana luoda tällaisia hyviä palveluksia niille maille, jotka haluavat sopia riitansa. Ja tiedän, että teillä on putkessa, ulkoministeri Haavisto, rauhanvälittäjä kun olette, paljon tällaisia projekteja meneillään. Näistä haluaisin kuulla enemmän, ja moni muukin suomalainen haluaisi kuulla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

12.31 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Afganistanista muodostui kallis oppitunti kaikkien kannalta. Sakkikaupalla poltetut verorahat eivät tällä hetkellä valaise afganistanilaisen tytön tulevaisuudennäkymiä. Vaikka joulusta ei maassa olisi tietoa, monelle tytölle tarjolla on pehmeää pakettia, josta villasukkien sijaan paljastuukin nyt burka.

Muut puolueet haluavat auttamisen sijaan haalia lisää näitä kalliita oppitunteja. Kehitysapua väännetään siihen suuntaan, että sitoutuisimme upottamaan siihen yhä enemmän rahaa. Tuloksilla ei väliä, kunhan näytämme kansainvälisissä juhlapöydissä hyvältä. Sampanjalasien kilinä on kuitenkin vieras kieli niille, jotka apua eniten tarvitsevat.

Perussuomalaisetkaan eivät piittaa kilistelystä. Sen sijaan olemme valmiita viemään apua kriisialueella hätää kärsiville. Me emme kuitenkaan ole valmiita siihen, että sen lisäksi lennätämme kaikki Suomeen ja koneesta pudottelemme velkarahaa ympäri maailman maita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet, olkaa hyvä.

12.32 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Yritän olla provosoitumatta tästä edellisestä puheenvuorosta. Ei ole välttämättä hirveän järkevää käydä debattia, jos on niin eri maailmankatsomus ja eri moraalikäsitys.

Kun keskustelemme ulkopoliittisista kysymyksistä, meidän yleensä puhutaan siitä, miten rakennetaan turvallisuutta ja rauhaa ja demokratiaa. Meillä pitkään on ollut perusteena se, että tällainen kokonaisvaltaisuus on äärettömän tärkeää, ja Agenda 2030 onkin hyvä kartta siihen. Siksi tänään on myös puhuttu kehitysyhteistyörahoista, koska vaikka varmasti meillä on erittäin hienosti arvioitu ja määritelty meidän sisältömme, on välttämätöntä hyväksyä se, että jos sitä rahaa on kovin vähän, niin tuloksia on tietenkin vähemmän ja vaikutusmahdollisuuksia on vähemmän. Meidän pitäisi päästä nyt osoittamaan, että olemme menossa kohti enemmän pohjoismaista tasoa, jolla voisimme myös lisätä meidän vaikuttavuuttamme myös monenkeskisessä yhteistyössä. On aivan välttämätöntä tämän hallituksen uskottavuuden puolesta, että vielä tällä vaalikaudella pystymme nostamaan sitä 0,5:stä kohti sitä 0,7:ää ja pystymme piirtämään suunnitelman sille.

Ihmisoikeusperustaisuus on toinen tärkeä meidän käytännön sääntömme meidän ulkopoliitikassa. Olisikin tärkeää, että pohtisimme, miten se voisi vielä vahvemmin olla myös esimerkiksi viennin edistämisessä, Business Finlandin toiminnassa. Monella suomalaisella yrityksellä ei ehkä ole niin syvää tällaista osaamista, joten heille, jotta ei tarvitsisi kalliita oppimisrahoja maksaa, on tärkeää, että heitä voidaan tukea tässä heidän osaamisesaan, kun he ovat tuolla maailmalla hakemassa bisnestä.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Tämä ihmisoikeusperustaisuus on tietenkin todella tärkeää myös, kun katsotaan meidän monenkeskistä yhteistyötä. On ihan selvää, että YK ja niin edelleen on ehkä aika helppo, koska se agenda tulee sieltä. Mutta kun puhutaan myös Helsingin hengestä ja Etyjistä, niin haluan muistuttaa, että Etyj ei suinkaan ole vain tällainen suurpoliittinen ja tällainen ”kovan turvallisuuden”, sotilaallisen turvallisuuden järjestö, vaan nimenomaan sen Helsingin jälkeen, 70-luvun jälkeen, on rakennettu tosi vahvaa ihmisoikeusperustaisuutta ja yhteistyötä, jolla oikeasti lähdetään rakentamaan sitä luottamusta, ja esimerkiksi ihmiskaupan vastaista työtä on todella kehitetty siellä hyvin. Toivoisin, että meillä olisi siihenkin tavoitteita ja vahvoja tavoitteita siihen omaan puheenjohtajuuteen, ei pelkästään täällä suurvaltapoliittisella alueella.

Sama koskee Barentsin alueen puheenjohtajuutta. Sielläkin on tavoitteena, että olisi tällaista ”people to people” ja esimerkiksi kansalaisyhteiskuntaa. [Puhemies koputtaa] On tärkeää muistaa, että esimerkiksi ortodoksinen kirkko [Puhemies: Kiitoksia!] ei välttämättä ehkä aina aja ihan tällaista meidän arvojemme mukaista asiaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

12.35 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Ulkopoliitikassa jos jossakin on tärkeää, että edetään pitkäjänteisesti ja strategisesti, ja tämä on tietenkin tärkeää myös näitä rahoituspäätöksiä ajatellen. Kansainvälisten järjestöjen ja suomalaisen vahvan kansalaisyhteiskunnan osalta kestohaaste on siinä, että rahoitus on varsin pirstaloitunutta ja rahoituskaudet ovat lyhyitä, mutta oli hieno uutinen tämä valtiovarainvaliokunnan lisäys sinne kansainvälisten järjestöjen momentille. Se osaltaan luo niitä toimintaedellytyksiä nyt tulevalle vuodelle.

Pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus ovat tietysti tärkeitä ihan tässä koko kehitysyhteistyörahoituksen kokonaisuudessa, josta nyt on useita puheenvuoroja pidetty. Suomi on sitoutunut tähän 0,7 prosentin tavoitteeseen bktl:stä, ja nyt meillä valitettavasti ei ole tietoa, millä askelmerkeillä, minkälaisella aikajänteellä pitkäjänteisesti, mahdollisimman ennakoitavasti tätä tavoitetta kohti Suomi olisi menossa ja onko. Oikeastaan se, mitä meillä tällä hetkellä on tiedossa, on se, että tämänhetkinen prosenttiosuus on 0,49 eli alle puoli prosenttia, ja lisäksi tiedossa on, että hallitus on päättänyt 35 miljoonan euron leikkauksesta sitten vuodelle 23 eli seuraavassa talousarviossa, mitä käsittelemme. Tätä suunnitelmaa ja tiekarttaa on kysytty nyt useissa puheenvuoroissa, ja olisikin hienoa, jos ministeri Skinnarilla olisi mahdollisuus tähän vielä vastata tämän keskustelun aikana.

Täällä eduskunnan täysistuntosalissa käydään hyvin monenlaisia keskusteluja, mutta täytyy sanoa, että on todella arvokasta, että ulkoministeriön pääluokan budjettikeskustelu on näinkin rakentavaa ja hyvähenkistä. Iso kiitos ministereille siitä, että ovat pyrkineet kysymyksiin vastaamaan niin tässä keskustelussa kuin myös aikaisemmissa ulkopoliittikkaa koskeneissa keskusteluissa.

Maailma on todellakin aikamoisessa myllerryksessä tällä hetkellä. Suurvaltapoliittikka on muutoksessa, ja meillä on valtavasti globaaleita haasteita. Suomi on pieni maa, mutta meilläkin voi olla iso merkitys, kun toimimme monenkeskisesti vahvasti kansainvälisillä kentillä. Meidän ulkopoliittikkamme on pitkäjänteistä ja strategista.

Oikein hyvää joulunaikaa ministereille ja kaikille muillekin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

12.38 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Olin ajatellut puhua hieman pidemmin kriisinhallinnasta ja rauhanvälityksestä, mutta aikataulun puitteissa tiiviimmin kehitysyhteistyöstä ja hieman Afganistanin tilanteesta.

Kiitos kehityspolitiikan pitkäjänteisestä ylivaalikautisesta selonteosta. Sen mukaan Suomi painottaa kehityspolitiikassaan sen omiin arvoihin ja vahvuuksiin perustuvia teemoja. Näitä ovat naisten ja tyttöjen oikeudet, laadukas koulutus, kestävä talous ja ihmisarvoinen työ, demokraattiset yhteiskunnat sekä ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Lisäksi Suomi antaa humanitääristä apua kriiseistä kärsivien ihmisten auttamiseksi. Kaikelle tälle on valitettavasti kasvava tarve maailmalla.

Erityisesti koronapandemian vaikutuksesta äärimmäinen köyhyys ja nälkä ovat maailmassa kääntyneet kasvuun, ja monet kehitystulokset ovat vaarassa. Akuutin kriisinhoidon lisäksi toipumisvaihe edellyttää merkittävää kansainvälistä tukea. Sen vuoksi tarvitsemme yhä hallitusohjelmassa linjatun, YK:n sitoumukset saavuttavan rahoituksen tiekartan tälle ja tuleville vaalikausille. Myös muuttoliikekeskustelusta on tullut poliittisesti yhä merkittävämpi tekijä ympäri maailmaa. Ilmastonmuutoksen edetessä olemme tämän keskustelun edessä varmasti myös tulevat vuosikymmenet. Toivottavasti vuoropuhelun hengessä enemmän kuin julistuksen — tämä nyt tuohon aiemmin käytettyyn puheenvuoron viitaten.

Arvoisa puhemies! Vielä Afganistanista muutama sana. Humanitäärinen tilanne on ollut jo vuosia vaikea. Nyt noin puolet väestöstä on humanitäärisen avun tarpeessa. Syitä ovat laaja-alainen ja pitkäkestoinen köyhyys ja sen mukanaan tuomat ongelmat. Tämän päälle vaikea turvallisuustilanne, ilmastonmuutos ja nyt korona, myös talvi uhkaa. Maailman ruokaohjelma WFP arvioi, että talvella 22,8 miljoonaa ihmistä Afganistanissa tarvitsee ruoka-apua. 8,7 miljoonan ihmisen tilanne on hätätilan puolella. Usean Suomessa asuvan perheenjäsenet tai suomalaisen toimijan yhteistyötahot ovat niin humanitäärisen avun tarpeessa kuin ihmisoikeusloukkausten riskissä. Monen Suomeen oleskeluluvan saaneen pikkuisaret, kaikki yli 12-vuotiaat tytöt, eivät voi jatkaa koulunkäyntiä tai liikkua kotoa. Kuinka Suomi voisi jatkaa evakuinteja tai auttaa viisumin saantia, perheenyhdistämistä tai ainakin jatkaa kehitysyhteistyötä edes tämän niin kutsutun humanitäärinen plus -avun muodossa? Näistä sanoista huolimatta — hyvää joulua ulkoministeriöön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt on semmoinen tilanne, että siirrytään ministereiden puheenvuoroihin, ja nämä jäljelle jääneet puheenvuoropyynnöt pidetään sitten seuraavan pääluokan jälkeen. — Ministeri Skinnari, olkaa hyvä, 3 minuuttia.

12.41 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski kysyi aivan aiheellisesti Venäjästä ja kaupastakin ja sen tärkeydestä. Venäjä on edelleen Suomelle tärkeä kauppakumppani, ja kauppapolitiikassa meillä on haasteita, mutta haemme tälläkin sektorilla ratkaisuja ja käymme tiivistä dialogia. Tästä on esimerkkinä tietysti EU:n ja Venäjän välillä myös pohjoisen ulottuvuuden kokonaisuus, joka on kestänyt myrskyjä ennenkin ja on nytkin työkalu, mitä voimme tässä tilanteessa käyttää näiden neljän pilarin osalta, ja Suomelle erittäin tärkeä työkalu myös ilmastopolitiikan ja ympäristöratkaisujen osalta. Tähän liittyen meillä on tietysti ollut positiivistakin: junayhteys Kiinaan saakka Venäjän ja Kazakstanin kautta on avannut uusia markkinoita elintarvikealalle, korkean jalostusarvon tuotteille — meidän aivan uusi silkkitie, mikä toimii ja mikä on luotettava — ja siitä pitää kiittää niin Kiinaa, Kazakstania kuin Venäjääkin tässäkin maailmantilanteessa.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Erityisesti kokoomuksen edustajat ja perussuomalaisetkin ovat maininneet tämän 0,7:n tiekartan. Tämä hallitus on saanut korjata niitä kuoppia, mitä edellinen hallitus aiheutti. Ja uskokaa tai älkää, siinä on ollut korjattavaa, mutta nyt suunta on oikea. Olemme oikealla tiellä ja olemme käyneet keskusteluja niin parlamentaarisesti kuin hallituspuolueiden kanssa tälläkin viikolla siitä, miten eri työkaluilla pääsemme kohti 0,7:ää. Tätä työtä jatkamme ja tätä työtä ylpeänä teemme. Ja uskon, että kaiken kaikkiaan Suomen tarjoama YK:ssa kansainvälisesti päinvastoin vahvistaa meidän hakemustamme turvaneuvostoon, eli päinvastoin Suomi on entistä vahvempi kansainvälisesti.

Rokotevalmistus: Teollisuudella on eri hinnat köyhille ja rikkaille maille, eli kyllä siellä valmistajatkin ovat tehneet aivan oikeita linjauksia. Mutta kuten sanottu, tähän voimme palata eri keskustelussa.

Voiko lähetystöjä hoitaa naapurimaista? Ei aina voi. Persianlahden alue on tästä hyvä esimerkki: miksi Qatar, Doha, on tärkeä, Länsi-Afrikkakin, ranskankielinen Afrikka erittäin tärkeä.

Edustaja Savolalle työvoiman saatavuudesta Etelä-Pohjanmaalla, kaiken kaikkiaan: Yhteistyö ulkoministeriön ja edustustojen kanssa on erittäin tärkeää, ja sitä tarvetta meidän edustustot palvelevat. Ja virtuaalinen Suomi-, Virtual Finland -ratkaisu — tulee olemaan ehdottoman tärkeää, että palvelupolut luodaan virtuaalisesti ja saadaan ihmiset, asiat, rahoitus ja yritykset liikkeelle. Kaiken kaikkiaan korkean jalostusarvon tuotteiden pitää olla keskiössä.

Edustaja Niikko, Afganistanissa saavutettiin tuloksia.

Edustaja Tynkkynen, humanitääri-apu ei yksin riitä, se on laastari. Tarvitaan kestäviä, järjestelmätason ratkaisuja. Siksi tehdään kehitysyhteistyötä, ja me haluamme kestäviä ratkaisuja, pysyviä ratkaisuja. Tuloksilla on todellakin väliä. Kehitysyhteistyö on investointi, ja me teemme sitä paikan päällä. [Puhemies koputtaa]

Ja sitten vielä tämä Afganistan kaiken kaikkiaan: tiivis dialogi Pohjoismaitten, EU:n, koko kansainvälisen yhteisön kesken — me kaikki olemme tässä samassa myrskyssä ja haemme yhdessä ratkaisuja, Suomi mukaan lukien, ja siinäkin mielessä viesti [Puhemies koputtaa] on kansainvälisesti erittäin selvä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haavisto, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

12.45 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä mahdollisuudesta.

Ensinnäkin edustaja Myllykoski ja edustajat Savola, Niikko, al-Tae oikeastaan vähän kaikki samasta kulmasta lähestyivät tätä Ukrainan kriisiä ja miettivät, mitä Suomi voisi tehdä vielä enemmän. Ja tätä tietysti katsotaan joka päivä, onko sellaisia välitysmahdollisuuksia. Totta kai kannustamme osapuolia, ennen kaikkea Venäjää, täyttämään Minskin sopimuksen velvoitteet. Tietysti tässä tilanteessa pyrimme estämään uuden kahtiajaon syntyä ja haluamme tuoda esiin sen periaatteen, että kunnioitamme Ukrainan itsenäisyyttä ja sen alueellista koskemattomuutta niin kuin minkä tahansa muun eurooppalaisen maan alueellista koskemattomuutta näissä tilanteissa. On hyvä myöskin tuoda ne periaatteet aina tässä alussa esiin silloin, kun tätä kommunikaatiota käydään.

Ulkoministerinä olen viime aikoina osallistunut useisiin keskusteluihin Euroopan turvallisuuskehityksestä sekä tuolla Naton kokouksessa Riiassa, jossa puhuttiin Länsi-Balka-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

nin vaikeasta tilanteesta, että nyt viimeksi Etyjin kokouksessa Tukholmassa, missä vahvistui myöskin tämä Suomen vuoden 25 Etyj-puheenjohtajuus. Ja olemme sanoneet, että se ei ole sellaista, että jäämme odottamaan tai jäämme kiillottamaan samppanjalaseja, vaan käärimme hihat ja alamme tehdä sitä, mitä voi jo nyt tehdä, jotta se vuosi 25 olisi sitten onnistunut. Ja tietysti, vaikka on ollut koronavuosi, itsellänikin on ollut kolme fyysistä tapaamista ulkoministeri Lavrovin kanssa tämän vuoden aikana. Pidämme hyvin aktiivisesti yllä suhteita myöskin omiin naapureihimme ja keskeisiin toimijoihin.

Ehkä tässä yhteydessä on hyvä mainita myöskin nämä Valko-Venäjä-yhteydet. Olemme yksi niistä harvoista, jotka ovat jatkaneet Valko-Venäjän ulkoministeri Makein kanssa dialogia. Valko-Venäjän oppositio myöskin on pyytänyt, että voitaisiin etsiä sillanrakennusta. Valitettavasti ratkaisuja vielä ainakaan ei ole löytynyt.

Sitten edustaja Hassin kysymykseen rokotetuotannosta kehityksimaissa: haluan vain mainita, että kaksi maata, joiden ulkoministerit olemme hiljakkoin tavanneet, Senegal ja Ruanda, ovat sellaisia, jotka suunnittelevat oman rokotetuotannon aloittamista tietojeni mukaan saksalaisen Biontech-yrityksen kanssa, eli Afrikassakin on alkamassa oma rokotetuotanto aikataulujen mukaan ensi vuoden puolellavälissä.

Edustaja Kiljunen ja muut puuttuivat tähän edustustoverkkoon, ja kiitos kiitoksista. Sitä on pyritty laajentamaan. Miltä tulevaisuus näyttää? Totta kai pyrimme saamaan nämä uudet edustustot nyt etabloitua. Täällä kysyttiin, eikö tiedetä, minne näitä ollaan perustamassa. Kyllä se tiedetään, mutta ensin tarvitaan se eduskunnan määräraha ja lupa, että voidaan perustaa, ja Aasian suunta on sitten meillä vuonna 22 edessä.

Ja aivan lopuksi olisin edustaja Biaudet'n puheenvuoroon kiinnittänyt huomiota. Puhuitte Helsingin hengestä ja Etyjistä, ja olisin nostonut vielä näiden Helsinki-ryhmien merkitystä ihmisoikeuksien esille tuojana Etyjin kokouksen jälkeen vuonna 75. Sillä on ollut tärkeä merkitys. Ja kiitos, että nostitte Barentsin ja arktisen alueen kysymykset. Nyt, kun Suomi on Barentsin neuvoston puheenjohtaja, olemme muun muassa perustamassa nuorisoneuvostoa, joka on hyvin tärkeä laajasti sillä alueella myöskin ihmisoikeuksia tukevana organisaationa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 12.49.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 14.49.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua pääluokasta 24. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kiljunen, Kimmo poissa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.